

IFAU – INSTITUTET FÖR
ARBETSMARKNADSPOLITISK
UTVÄRDERING

Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram – fortsättningen

Helge Bennmarker
Anna Nilsson

Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram – fortsättningen

av

Helge Bennmarker* och Anna Nilsson[□]

2000-12-29

Sammanfattning

Denna rapport är en uppföljning och utvärdering av Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram, inom vilket Kvinnoforum bedriver metodutveckling av program för arbetslösa kvinnor och kvinnor i riskzonen för arbetslöshet. Kvinnoforums ursprungliga syfte har reviderats, interna utvärderingar saknas och enbart två metodhandböcker har producerats. Saknade och ofullständiga deltagarlistor samt låga deltagarantal reducerar möjligheterna att genomföra kvantitativa analyser. Ett undantag finns: den kvantitativa utvärderingen av projektet *IT-Virtulinas* individeffekter indikerar att dessa är likartade i Kvinnoforums och AMV:s datorteksverksamhet. IFAU efterlyser specificerade tidsramar för projektet, bättre dokumentation avseende deltagarna och den fortlöpande verksamheten, en koncentration av verksamheten samt en redovisning av arbetsmarknadsprogrammets totala kostnads- och anslagsbild.

---

* Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU), Box 513, 751 20 Uppsala. Tel. 018-471 70 88, e-post: helge.bennmarker@ifau.uu.se. Ansvarar för kapitel 4.

□ Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) och Nationalekonomiska institutionen, Stockholms universitet. Tel. 018-16 30 45, e-post: anna.nilsson@ne.su.se. Ansvarar för kapitel 1-3, samt kapitel 5.

Författarna vill tacka Maria Hemström och Susanne Ackum Agell (IFAU), Håkan Regnér (Sofi), Kvinnoforum, Anna-Kirsti Löfgren och Pontus Ringborg (Näringsdepartementet) samt seminariedeltagare vid IFAU för givande diskussioner och kommentarer.

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
2 Kvinnoforums verksamhet	6
2.1 Kvinnoforums övergripande verksamhet.....	6
2.2 Ansökan och beslut om medel för Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram.....	7
2.3 Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram.....	9
2.3.1 Webbsidan.....	9
2.3.2 Utbildningspaketet	10
2.3.3 Ensamstående mammor	11
2.3.4 Invandrarkvinnors situation på arbetsmarknaden	12
2.3.5 Kvinnor och IT.....	13
2.3.6 Unga kvinnors situation på arbetsmarknaden	13
2.3.7 Kvinnor i riskzonen för arbetslöshet.....	15
2.3.8 Kvinnor inom mansdominerande delar av arbetsmarknaden	16
2.3.9 Kvinnor och framtidsbranscher.....	17
2.3.10 Särskilt utsatta grupper.....	17
2.3.11 Geografiskt område.....	18
3 Har anslagna medel använts till avsedd verksamhet?	19
3.1 Kvinnoforums försöksverksamhet – generella synpunkter	20
3.1.1 Metodutveckling	20
3.1.2 Kvinnoforums målgrupper	22
3.1.3 Kvinnoforums rapporter.....	23
3.2 Projektplaner och budget jämfört med faktisk verksamhet och kostnader	24
3.2.1 970701-980630	25
3.2.2 980701-981231	27
3.2.3 990101-991231	28
3.2.4 000101-001231	33
3.2.5 Sammanställning av projekten	36
4 Vilka individeffekter har projektet IT-Virtulina gett upphov till?	39
4.1 IT-Virtulina.....	40
4.2 Utvärderingsproblemet	41
4.3. Datamaterial.....	42

4.3.1 Jämförelse mellan ett urval av deltagare i AMV:s datortek och IT-Virtulina	43
4.4 Metod	45
4.4.1 Definitioner	45
4.4.2 Statistisk metod	46
4.4.3 Modellspecificering	47
4.5 Resultat	47
4.5.1 Deskriptiv analys.....	48
4.5.2 Ekonometrisk analys	48
5 Har Kvinnoforum tagit hänsyn till tidigare framförda synpunkter?.....	50
5.1 Dokumentation	51
5.2 Konkurrenssnedvridning.....	52
6. Sammanfattande diskussion	53
Referenslista	57
Bilaga 1 Skattning av individeffekter av deltagande i datortek	61
Bilaga 2 IFAU:s uppdrag	69

1 Inledning

Kvinnoforum bildades 1988 på initiativ av Socialdepartementet. Syftet var att öka möjligheten för flickor och kvinnor i arbetsliv, privatliv och samhälle¹. 1990 blev Kvinnoforum en självständig stiftelse. Verksamheten centrerades inledningsvis kring frågor som kvinnorörelsen, enligt Kvinnoforum, tidigare lämnat därhän; såsom missbruk, HIV/AIDS, ensamstående mammor, invandrarkvinnor och arbetslösa.² Kvinnoforums budget utgjordes av statliga anslag. Våren 1997 ville Kvinnoforum utöka sin verksamhet med metodutveckling av program³ för arbetslösa kvinnor och kvinnor i riskzonen för arbetslöshet. Kvinnoforum avsåg att bedriva metodutvecklingen inom ett femårigt arbetsmarknadsprogram – *Vägar till arbete för kvinnor* – men statliga medel söktes endast för ett år i taget. Målgruppen bestod av kvinnor som ”hamnar mellan stolarna”⁴ avseende åtgärder inom arbetsförmedling, socialtjänst och försäkringskassa. Syftet var dels att öka dessa kvinnors möjlighet att försörja sig genom eget arbete och att – i sina egna ögon – leva meningsfulla och värdiga liv, dels att synliggöra den resurs som dessa kvinnor utgör för såväl samhälle som näringsliv.⁵

Medel beviljades från Utgiftsområde 14, *Arbetsmarknad och arbetsliv*, anslaget A2, *Medel för arbetsmarknadspolitiska åtgärder*, post 3, *Försöksverksamhet med sysselsättningskapande åtgärder*.

Verksamheten följdes upp både hösten 1998 (av Inregia AB⁶) och våren 1999 (av Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU)⁷). I IFAU:s uppföljning *Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram, Forskningsrapport 1999:1*, vilken avsåg perioden 970701–981231, konstaterades att (i) försöksverksamheten var motiverad, (ii) dokumentationen omöjliggjorde en reell utvärdering samt att (iii) konkurrensförhållandet avseende projektet Utbildningspaketen var oklart.

---

¹ Qlara Motiv (1999) ”Kvinnoforum 11 år”.

² Ibid.

³ Med detta menar Kvinnoforum utvecklandet av helt nya program.

⁴ I de fall då citationstecken används innebär det att uttrycken/språket är det som Kvinnoforum använder i sina egna skrifter.

⁵ Kvinnoforum (1997a).

⁶ Bäckström C & S Pädam (1998).

⁷ Gustavsson J (1999).

I april år 2000 uppdrog Näringsdepartementet åt IFAU att, ånyo, utvärdera Kvinnoforums verksamhet. Enligt uppdraget skulle utvärderingens övergripande målsättning vara att analysera huruvida Kvinnoforums försöksverksamhet bedrivs på ett tillfredsställande sätt. Uppdraget avsåg verksamheten (i) under perioden 970701–991231, för vilken regeringen beviljat anslag motsvarande 11 625 000 kronor, samt (ii) fr o m den 1 januari 2000, för vilken regeringen hittills anslagit 5 500 000 kronor. Avseende den senare perioden efterfrågades en kortfattad analys av (i) i vilket skede verksamheten befann sig vid halvårsskiftet 2000 samt (ii) huruvida dokumentationen vid den aktuella tidpunkten var sådan att den möjliggör framtida utvärderingar.⁸

Föreliggande rapport utgår från Näringsdepartementets uppdrag och utgör en direkt fortsättning på IFAU:s tidigare uppföljning *Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram, Forskningsrapport 1999:1*, vilken centrerades kring frågor huruvida Kvinnoforums verksamhet var motiverad samt huruvida försöksverksamheten bedrevs på ett tillfredsställande sätt.

Kvinnoforum arbetsmarknadsprogram kännetecknades, då liksom (med några undantag) nu, av (i) enkönade deltagargrupper, (ii) fokusering på en socialt ”tung” målgrupp samt (iii) en övergripande metod som går ut på att se till hela kvinnans livs- och problemsituation. I amerikanska studier avseende effekter av liknande (amerikanska) program fann IFAU stöd för en del av Kvinnoforums projekt samt för grundidén om att man måste se till hela människan då man vill stärka hennes position på arbetsmarknaden. Det finns därför ingen anledning att ifrågasätta idén bakom Kvinnoforums verksamhet.

Avseende frågan huruvida Kvinnoforums verksamhet bedrevs på ett tillfredsställande sätt var svaret otillfredsställande. Föreliggande rapport centreras således kring en fortsatt analys av denna frågeställning. Flera olika delfrågor kommer att analyseras: (i) Har anslagna medel använts till avsedd verksamhet? (ii) Vilka individeffekter har Kvinnoforums projekt IT-Virtulina gett upphov till? (iii) Har Kvinnoforum, i sin verksamhet, tagit hänsyn till tidigare framförda synpunkter avseende bristfällig dokumentation och potentiell konkurrensnedvridning?

I *Avsnitt 2* beskrivs Kvinnoforums organisation samt den försöksverksamhet som bedrivs inom de olika projekten. Huruvida anslagna medel har använts till avsedd verksamhet analyseras i *Avsnitt 3* medan *Avsnitt 4* ägnas åt den kvantitativa analysen av projektet IT-Virtulina. I *Avsnitt 5* diskuteras huruvida Kvin-

---

⁸ Regeringsbeslut (2000b). Se Bilaga 2.

noforum, i sin verksamhet, tagit hänsyn till tidigare framförda synpunkter avseende bristfällig dokumentation och potentiell konkurrensnedvridning. Rapporten avslutas med en sammanfattande diskussion.

2 Kvinnoforums verksamhet

2.1 Kvinnoforums övergripande verksamhet

I detta avsnitt beskrivs *Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram* och dess projekt; dessutom beskrivs även Kvinnoforums övriga verksamhet. Notera att avsnittet utgör en rent deskriptiv beskrivning av Kvinnoforums verksamhet baserad på Kvinnoforums egen beskrivning.

Kvinnoforum är en självständig stiftelse. 1991 bildade Kvinnoforum kunskapsföretaget Qlara Management AB med avsikt att skapa en alternativ finansieringsform för Kvinnoforums verksamhet. Företaget säljer utbildningar till marknadsmässiga priser och vinsten används till Kvinnoforums verksamhet.

Enligt Kvinnoforum kännetecknas verksamheten av en kombination av teoretisk kunskap och praktisk erfarenhet i arbetet med att synliggöra kvinnor. Verksamheten är organiserad i följande områden:⁹

Kvinnor & Missbruk är det verksamhetsområde inom vilket Kvinnoforum arbetar med att ”synliggöra” den missbrukande kvinnan. Arbetet kretsar kring att skapa ett kunskapscenter för att stimulera forskning inom området. Kunskapscentret har fått ekonomiskt stöd från Socialdepartementet. Inom detta verksamhetsområde tas även frågor om våld och prostitution upp.

Unga Kvinnor är ett teoretiskt verksamhetsområde inom vilket Kvinnoforum analyserar villkoren för unga kvinnor på en övergripande samhällsnivå och medverkar i forskning, utbildning, debatter och opinionsbildning. Kvinnoforum driver inom detta område ett projekt för att minska tobaksmissbruket bland unga kvinnor med stöd från Folkhälsoinstitutet.

Xist tjejforum – Allaktivitetshus är ett allaktivitetshus i centrala Stockholm för unga kvinnor. Verksamheten har inriktats på hemlösa unga kvinnor, unga kvinnor med ätstörningar samt unga mammor. För dessa grupper bedrivs specifik verksamhet, men det betonas att allaktivitetshuset är öppet för alla unga kvinnor.

---

⁹ Kvinnoforum (1998e).

Interkulturellt Forum är det verksamhetsområde inom vilket Kvinnoforum arbetar med att ”synliggöra” kvinnor med utländsk bakgrund. Syftet är att lyfta fram dessa kvinnors specifika behov samt visa vilka resurser dessa kvinnor utgör för samhället. Verksamheten består både av att delta i seminarier och att skapa mötesplatser för kvinnor från olika kulturer och generationer.

Internationell Verksamhet är det verksamhetsområde inom vilket Kvinnoforum ägnar sig åt att delta i det globala arbetet för att förbättra kvinnors villkor och öka kvinnornas inflytande över sina egna liv och i samhället. Verksamheten består av att delta i olika internationella konferenser samt att skapa internationella kontakter.

IT och nya media har till syfte att öka kvinnors inflytande i samhället genom att visa hur kvinnor aktivt kan delta i utvecklingen av framtidens kommunikations- och informationssamhälle. Inom verksamhetsområdet skapas kvinnliga nätverk och en modell, för hur nyttan av informationsteknologin kan komma flickor och kvinnor till del, har utvecklats.

Q Web, Women’s Empowerment Base är ett globalt nätverk för utbyte av idéer, kunskap, erfarenheter och strategier för kvinnors hälsa, rättigheter och empowerment¹⁰, i vilket Kvinnoforum deltar.

QM Utveckling är det verksamhetsområde inom vilket Kvinnoforum arbetar med ett ”genderperspektiv” på förändringsarbetet inom näringslivet. I praktiken innebär genderperspektivet att olikheterna mellan kvinnor och män belyses och används konstruktivt. *Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram* sorterar under detta område. Inom arbetsmarknadsprogrammet har verksamheten delats upp på olika programområden som innehåller ett eller flera projekt¹¹.

2.2 Ansökan och beslut om medel för Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram

Syftet med Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram är att öka kvinnors möjlighet att försörja sig genom arbete samt att – i sina egna ögon – leva meningsfulla och värdiga liv. Målet med verksamheten är att utveckla metoder som underlättar för kvinnor att vara aktörer på en arbetsmarknad som förändras i en snabb takt. Den försöksverksamhet, som bedrivs inom de olika projekten, byg-

---

¹⁰ Med empowerment menar Kvinnoforum att kraft och förmåga kommer ur att man ser kvinnorna som resurser i stället för problem.

¹¹ Arbetsmarknadsprogrammets programområden och projekt beskrivs i avsnitt 2.2.

ger på otraditionella metoder. Med detta avser Kvinnoforum metoder som genomsyras av:¹²

- **gendermedvetenhet** – att medvetandegöra och använda existerande könsspecifika skillnader
- **empowerment** – att se kvinnorna som resurser i stället för problem
- **delaktighet** – att de berörda kvinnorna är delaktiga i förändringsprocessen
- **helhetssyn** – att projekten tar hänsyn till kvinnornas hela livssituation

Stiftelsen Kvinnoforum har, vid fyra olika tillfällen, ansökt om medel för metodutveckling inom arbetsmarknadsprogrammet *Vägar till arbete för kvinnor*. Ansökningarna avsåg perioderna (i) 970701–980630, (ii) 980701–990630, (iii) 990101–991231 samt (iv) 000101–001231.¹³

970701–980630. Den första ansökan avsåg medel för metodutveckling inom sex olika programområden: (i) långtidsarbetslösa kvinnor, (ii) kvinnor med invandrarbakgrund, (iii) unga kvinnor, (iv) kvinnor med arbetshandikapp, (v) kvinnor i riskzonen för arbetslöshet samt (vi) kvinnor som vill starta eget. Enligt Kvinnoforum skulle varje programområde omfatta flera olika projekt.¹⁴ Projekten specificerades inte i ansökan. Regeringen beviljade sammanlagt 5 000 000 kronor för att Kvinnoforums planerade metodutveckling skulle kunna påbörjas. Villkoret var att Kvinnoforum senast den 31 december 1998 skulle redovisa hur medlen använts till Arbetsmarknadsdepartementet och Ams.¹⁵

980701–990630. Den andra ansökan avsåg åtta projekt, varav fem beviljades medel, men enbart för perioden 980701–981231. Fyra av de fem beviljade projekten beskrevs kortfattat i ansökan. Med ansökan följde även en budget uppdelad på verksamhetstyp¹⁶. Budget på objektsform angavs inte. Sammanlagt beviljade regeringen 1 625 000 kronor under villkor att Kvinnoforum se-

---

¹² Kvinnoforum (1999c).

¹³ Ansökan lämnades till och beslut togs av Arbetsmarknadsdepartementet t o m 1999, då Näringsdepartementet skapades.

¹⁴ Kvinnoforum (1997a).

¹⁵ Regeringsbeslut (1997).

¹⁶ D v s metodutveckling, genomförande, utvärdering, metoanpassning och erfarenhetsspridning.

nast den 31 mars 1999 skulle redovisa hur medlen använts till Arbetsmarknadsdepartementet och Ams.¹⁷

990101–991231. Ansökan nummer tre avsåg verksamhetsåret 1999. Medel söktes för 16 projekt, varav 11 beviljades medel. Samtliga beviljade projekt specificerades i ansökan med kortfattade projektbeskrivningar. Till den ursprungliga ansökan bifogades, till följd av en efterfrågan från departementet, en budget på objektsform samt mer utförliga beskrivningar av projekten, vilka inkluderade bl a mål och tidsplaner. Sammanlagt beviljade regeringen 5 000 000 kronor under villkor att Kvinnoforum senast den 31 oktober 2000 skulle redovisa kostnader på objektsform samt en dokumentation av verksamheten till Näringsdepartementet och Ams.¹⁸

000101–001231. Den fjärde och senaste ansökan avsåg verksamhetsåret 2000. Denna gång söktes medel för 14 projekt, varav 10 beviljades medel. Samtliga projekt beskrevs i ansökan med grundidé, status och mål. En budget uppdelad på objektsform bifogades ansökan. Sammanlagt beviljade regeringen 5 500 000 kronor på villkor att Kvinnoforum senast den 30 september 2001 skulle redovisa kostnader på objektsform samt en dokumentation av verksamheten till Näringsdepartementet och Ams.¹⁹

2.3 Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram

Hittills har Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram beviljats medel för 3,5 år. Inom arbetsmarknadsprogrammet har verksamheten delats upp på olika programområden. Inom respektive programområde bedrivs ett eller flera projekt. Projekt inom samma programområde har liknande målgrupper. Sedan juli 1997, då regeringen först beviljade Kvinnoforum medel, har några projekt avslutats och andra tillkommit. För att få en bättre bild av verksamheten beskrivs i detta avsnitt de olika projekten, hur de har utvecklats och i vilken status de befann sig vid utvärderingstidpunkten. Projekten beskrivs under respektive programområde.

2.3.1 Webbsidan

I en inledande fas av arbetsmarknadsprogrammet konstruerade Kvinnoforum *Webbsidan*, vilken sorterar under Kvinnoforums övergripande hemsida. Syftet

---

¹⁷ Regeringsbeslut (1998).

¹⁸ Regeringsbeslut (1999).

¹⁹ Regeringsbeslut (2000a).

med *Webbsidan* var att den skulle ”fungera som en marknadsplats där intresserade skulle kunna träffas och tillägna sig efterfrågad kunskap och erfarenhet.” Projektet beviljades medel för, och avslutades under, perioden 970701–980630. *Webbsidan* beskriver Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram samt, i mer detalj, några av delprojekten. Två projekt beskrivs utförligt på Kvinnoforums hemsida: dels *Ensamstående mammor*, dels en porträttstudie *Porträttering av kvinnor med utländsk bakgrund* (Porträtt 2), i vilken sex kvinnor med utländsk bakgrund berättar om sina uppväxtförhållanden, sin skoltid och sitt arbete samt sina erfarenheter av arbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska åtgärder.²⁰ Denna porträttstudie beskrivs inte på hemsidan. Syftet med porträttstudierna är att de ska tjäna som stöd och uppmuntran för utsatta kvinnor. Även projekten *Xist-tjejgymnasium* och *IT-Virtulina* beskrivs under egna länkar på hemsidan. Övriga projekt beskrivs inte. Förutom nämnda projektbeskrivningar finns även länkar av intresse för arbetslösa.

2.3.2 Utbildningspaketen

I syfte att sprida Kvinnoforums erfarenheter till beslutsfattare och personer som i sitt arbete kommer i kontakt med arbetslösa ur Kvinnoforums målgrupp (t ex socialsekreterare, platsförmedlare och politiker) utvecklades projektet *Utbildningspaketen*. Inom detta projekt arbetar Kvinnoforum med att vidareförmedla erfarenheter från olika projekt till personer som ska leda programmen i fortsättningen. Projektet *Utbildningspaketen* tilldelades medel för perioden 980701–981231 och har resulterat i sammanlagt fyra olika utbildningspaket²¹. Samtliga är baserade på projektet *Ensamstående mammor*²². Avsikten var att dessa utbildningspaket skulle finnas tillgängliga på hemsidan, men så är inte fallet. Enligt Kvinnoforum har utbildningspaketen marknadsförts via generella informationsträffar.²³

---

²⁰ Ytterligare en porträttstudie – *Kvinnors vägar till arbete* (Porträtt 1) – har producerats inom arbetsmarknadsprogrammet. Denna porträttstudie påminner – i sitt upplägg – om *Porträttering av kvinnor med utländsk bakgrund*, men i porträtt 1 saknas invandraspekten. Denna porträttstudie är utgiven i bokform och finns inte tillgänglig på webbsidan.

²¹ De fyra utbildningspaketen riktar sig till fem olika aktörer: kommuner, stadsdelsnämnder, politiker, arbetsförmedlingar och socialtjänsten.

²² Projektet *Ensamstående mammor* beskrivs nedan.

²³ Telefonsamtal med Anna Tengqvist, 000807.

2.3.3 Ensamstående mammor

Projektet *Ensamstående mammor* har beviljats medel för samtliga perioder. Syftet med projektet är ”att, i samspel med deltagarna, synliggöra deltagarnas förmåga och kunskap.” Med detta som bas avser Kvinnoforum att främja deltagarnas utveckling samt att lära sig mer om dessa kvinnors problematik för att därigenom kunna utveckla nya metoder av arbetsmarknadsprogram för denna grupp arbetslösa.

Projektets första del handlade således om att öka förståelsen av ensamstående, utsatta kvinnors situation och problem. På Kvinnoforum fanns, inledningsvis, en föreställning om att målgruppens problem hade sitt ursprung i kvinnornas ungdom och bristande arbetslivserfarenhet. Under projektets gång utvecklades dock, enligt Kvinnoforum, en mer komplex problembild, karakteriserad av bristande självförtroende och misstro avseende de system som kvinnorna var beroende av.

Ett femmånadersprojekt genomfördes i Sollentuna kommun våren 1998. Samarbetspartners var Socialtjänsten, Arbetsförmedlingen i Sollentuna, Kunskapslyftet samt Sollentuna kommun. Projektet hade tio deltagare, vilka rekryterades i samarbete mellan kommunen och arbetsförmedlingen. Metoden präglades av att kvinnorna själva var med och bestämde regler för deltagandet. Syftet med detta var att skapa en känsla hos deltagarna av att de själva hade möjlighet att påverka sin utveckling. Den schemabundna tiden ägnades åt drama, psykodrama, omvärldskunskap samt en orienteringskurs som innefattade vägledning, studiebesök och inspirationsmöten. Enligt Kvinnoforum gick åtta, av de tio kvinnor som deltog, vidare till arbete eller utbildning under hösten 1998²⁴. Efter projektets slut spreds metoden och ytterligare ett projekt, med denna metod som grund, har genomförts i Häggviks kommun hösten 1998. Detta projekt hade sammanlagt 17 deltagare varav åtta gick vidare till arbete eller utbildning efter projektets slut.²⁵

En metodhandbok baserad på Sollentunaprojektet har producerats i syfte att sprida Kvinnoforums erfarenheter. Metodhandboken marknadsförs via generella seminarier samt individuella samtal med personer som ansvarar för dylika frågor inom Stockholms olika stadsdelar. Avsikten var även att metodhandboken skulle finnas tillgänglig på hemsidan; så var inte fallet vid tidpunkten för

---

²⁴ Kvinnoforum (2000b).

²⁵ Det framgår inte huruvida ”arbete eller utbildning” innebär en övergång till reguljärt arbetet och/eller utbildning eller övergångar som inkluderar arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

denna uppföljning (d v s 000630). Förutom metodhandboken har också utbildningspaketen tjänat som en del av erfarenhetsspridningen av projektet *Ensamstående mammor*.

2.3.4 Invandrarkvinnors situation på arbetsmarknaden

Även projektet *Invandrarkvinnor* har beviljats finansiering samtliga perioder. Projektets utgångspunkt var *Lika-projektet*²⁶, som drevs 1998 av Hässelby stadsdelsförvaltning i samverkan med Kvinnoforum, Arbetsförmedlingen i Hässelby, Västerorts vuxengymnasium och Försäkringskassan. Projektets målsättning var att skapa modeller för samverkan mellan berörda myndigheter i syfte att generera nya metoder att hjälpa långtidsarbetslösa kvinnor med invandrarbakgrund.

Avsikten var att samtliga deltagares resurser och eventuella hinder för förvärvsarbete skulle kartläggas, en individuell handlingsplan utarbetas och ett individuellt utformat arbetsförberedande program genomföras. I likhet med projektet *Ensamstående mammor* präglades metoden av att kvinnorna själva var med och utformade programmet. Den schemabundna tiden ägnades åt svenskundervisning, praktik, studiebesök, hälsa och motion, presentationsteknik, datorträning och individuella samtal.

I samarbete mellan Socialtjänsten och Arbetsförmedlingen rekryterades 38 deltagare. I samtliga fall bedömdes sociala problem utgöra det främsta ”arbetshindret”. En majoritet av deltagarna hade invandrarbakgrund. Flertalet klarade inte de minimikrav avseende kunskaper i svenska språket, som krävs för att få tillgång till ordinarie arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Deltagarna delades in i två grupper, en med lågutbildade (28 deltagare)²⁷ och en med högutbildade kvinnor (tio deltagare). Av de lågutbildade kvinnorna fullföljde 20 av 28 projektet och av dessa hade 85 procent plats i utbildning, arbete eller en arbetsmarknadspolitisk åtgärd då projektet avslutades. Motsvarande siffra för gruppen högutbildade, där samtliga fullföljde utbildningen, var 90 procent.

Även detta projekt har gett upphov till en metodhandbok för erfarenhetsspridning av projektets arbetsmetoder. Marknadsföringen sker via generella

---

²⁶ I Kvinnoforums texter behandlas projektet *Invandrarkvinnor* och *Lika-projektet* som ett projekt varvid vi i denna rapport fortsättningsvis kommer att hänvisa till detta projekt som projektet *Invandrarkvinnor*.

²⁷ I denna grupp ingick även några svenskfödda kvinnor.

seminarier samt individuella samtal med personer som ansvarar för dylika frågor inom Stockholms olika stadsdelar.

2.3.5 Kvinnor och IT

Den grundläggande tanken med projektet *IT-Virtulina* var att, inom ramarna för den datorteksverksamhet som Kvinnoforum redan bedrev²⁸, arbeta med metodutveckling av datortekets arbetsmarknadsdel. Syftet med projektet var att utveckla ”kvinnliga inlärningsstrategier inom IT.” Projektet beviljades medel för perioden 970701–981231.

Tanken var att unga kvinnors situation på arbetsmarknaden skulle stärkas med hjälp av en stärkt självkänsla, IT-kompetens samt kunskap och insikt avseende dagens arbetsmarknadssituation. Målgruppen för datorteket och för *IT-Virtulina* var arbetslösa kvinnor mellan 20 och 24 år. Arbetsförmedlingen Södermalm fungerade som kontaktförmedling och hjälpte Kvinnoforum vid rekryteringen.

Utbildningen varade tolv veckor men i praktiken uppgick den genomsnittliga deltagartiden bara till 7,4 veckor. Enligt Kvinnoforum berodde detta på svårigheter för handläggarna på arbetsförmedlingen att ge en korrekt bild av verksamheten; den bristfälliga informationen medförde att deltagarna hade mycket skiftande uppfattningar om och förväntningar på utbildningens innehåll. Då dessa inte uppfylldes valde många deltagare att avbryta utbildningen i förtid.²⁹

Den schemabundna tiden ägnades, i huvudsak, åt datorträning, vägledning och projektmetodik. Kvinnoforum avsåg även att producera en handbok i inlärningsstrategier för kvinnor inom IT-området³⁰. Detta har dock inte skett³¹. *IT-Virtulina* beskrivs mer utförligt i *Avsnitt 4*; där även projektets individeffekter analyseras och kommenteras.

2.3.6 Unga kvinnors situation på arbetsmarknaden

Unga kvinnors situation på arbetsmarknaden har varit ett prioriterat programområde sedan starten av arbetsmarknadsprogrammet 1997. Finansiering har beviljats till flera projekt.

---

²⁸ På uppdrag av Arbetsmarknads- och Utbildningsförvaltningen (ARUF) Stockholms stad och Länsarbetsnämnden Stockholms län.

²⁹ Samtal med Anna Tengqvist vid besök på Kvinnoforum 000606.

³⁰ Kvinnoforum (1998a).

³¹ Enligt Kvinnoforum beror detta på att projektet inte fick fortsatt finansiering.

Pippi & Annika var ett av de första projekten inom detta område och medel beviljades för verksamhetsåret 970701–980630. Projektet utvecklades inom allaktivitetshuset Xist. Inom projektet, som bedrevs i samarbete med socialförvaltningarna i flera av Stockholms stadsdelar, utformades ett individuellt utvecklingsprogram för unga flickor som befann sig långt bort från utbildning och/eller arbetsmarknaden. Syftet med programmet var att, i samråd med arbetsförmedling/stadsförvaltning, utforma individuella handlingsplaner samt hjälpa deltagarna att utveckla en positiv självkänsla och inspirera dem att söka arbete eller utbildning. Programmet vände sig till flickor i åldern 16 till 17 år. *Pippi & Annika* har genomförts vid ett tillfälle. Utvecklingsprogrammet omfattade åtta deltagare och pågick under tolv veckor. Deltagarna utsågs i samråd mellan respektive stadsförvaltning och Kvinnoforum.

Erfarenheterna från *Pippi & Annika* låg till grund för projektet *Xist-tjejjgymnasium*, som startade hösten 1998 och har beviljats medel sedan dess. *Xist-tjejjgymnasium* är ett alternativt, individuellt gymnasieprogram för flickor ”som hamnar i skymundan och inte får sina behov tillgodosedda ute på skolorna.” Målgruppen är de tysta flickorna som uppvisar ett riskbeteende i form av skolk eller social isolering. Utbildningen syftar till att förbereda flickorna mentalt och kunskapsmässigt inför den ”vanliga” gymnasieutbildningen.

Eleverna erbjuds undervisning i kärnämnen på grundskole- eller gymnasienivå. Dessutom undervisas eleverna i ämnen som syftar till att stärka flickornas självkänsla. Hittills har ett 50-tal flickor deltagit i undervisningen. Stor vikt läggs vid individuella handlingsplaner och en regelbunden kontakt med vuxna. Studievägledaren tjänstgör som kurator, men för flickor med allvarigare problem hjälper personalen dem att få kontakt med antingen Stadsmissionen eller Frälsningsarmén. Tanken bakom detta är att kontaktpersonen inte ska försvinna då flickan avslutar sin utbildning hos Xist.

Verksamheten utgör i dagsläget en utbildning inom Stockholms stads utbud av gymnasieutbildningar och benämns Preparerande individuellt program. Antagningen sker via den ordinarie antagningsenheten och i höst (år 2000) antar skolan 40 nya elever. Avsikten är att då inleda ett samarbetsförsök med McDonalds; tanken är att gymnasieeleverna på Xist ska ha möjlighet till arbetspraktik en till två dagar i veckan. Restaurangchefen har då ett mentorsansvar och flickorna garanteras sommarjobb. Samarbetets utgångspunkt är ”Vett & Etikett i ar-

betslivet” och syftet är att ge flickorna en inblick i arbetslivet samtidigt som de får en värdefull merit.³²

Ett annat projekt som drivits inom detta programområde är *Young Entrepreneurs in Europe*. Detta projekt beviljades finansiering under perioden 970701-980630. I projektet betonades ”vikten av entreprenörskompetens i syfte att öka möjligheterna till framtida försörjning.” Medlen från departementet finansierade, förutom möten med representanter från andra samverkansländer inom ett europeiskt nätverk (Eleven II), även utarbetandet av ett programförslag. Tanken var att det aktuella programmet skulle finansieras av EU, men ansöknings tiden var slut innan ansökan lämnats in, varför projektet aldrig nådde genomförandefasen; projektet avslutades på idéstadiet. Programförslaget användes dock delvis i utarbetandet av projektet *Entreprenörsutbildning*³³, vilket har tilldelats medel sedan den 1 juli 1998.

Avsikten med projektet *Entreprenörsutbildning* är att utveckla ett gymnasieprogram, vars grundläggande syfte är att stärka kvinnors möjligheter till eget företagande. Ett handelsgymnasieprogram har utvecklats, med vilket tanken är att inlärningsprocessen ska baseras på övningsföretag³⁴ och praktisk verksamhet kring dessa. Avsikten är att utbildningen ska rikta sig till båda könen och genomsyras av ett genderperspektiv. Kvinnoforum samarbetar med Kista gymnasium där man avser att starta ett handelsprogram hösten 2000³⁵. Rekryteringen till utbildningen sker genom den ordinarie antagningsenheten. Ett planerat samarbete finns även med ett gymnasium i Aneby.

2.3.7 Kvinnor i riskzonen för arbetslöshet

Projektet *Kontorsyrkesgrupperna* har beviljats finansiering sedan den 1 juli 1998. Projektets syfte är att ”identifiera och medvetandegöra kvinnor i kontorsyrken, vilka riskerar att bli arbetslösa till följd av den tekniska utvecklingen.” Inom projektet, som kan ses som en preventiv arbetsmarknadsåtgärd, samarbetar Kvinnoforum med SKTF och TCO. Tillsammans analyserar parterna

---

³² Samtal med Lotta Gusterman vid besök på Kvinnoforum 000606.

³³ 1999 bytte projektet namn från *Övningsföretag* till *Entreprenörsutbildning*. I denna rapport hänvisar vi till detta projekt enbart som projektet *Entreprenörsutbildning*.

³⁴ Inom projektet byggs tre övningsföretag upp (inom service, handel och tillverkning); inom dessa företag får eleverna pröva sina idéer. Tanken är att dessa företag ska vara självförsörjande.

³⁵ Enligt e-post från Anna Tengqvist 000823 startades två klasser på Kista gymnasium i augusti, 2000.

arbetsmarknadsproblematiken för kvinnor i administrativa yrken, vilka riskerar att hamna i arbetslöshet.

Inom detta område har ett utvecklingsprogram för TCO:s uppsökare³⁶ genomförts inom Kunskapslyftet³⁷. Programmet har haft tolv deltagare under tre tvådagarsperioder. Syftet med programmet var att ge uppsökarna ”empowermentverktyg”³⁸, som de kan använda i sitt arbete. Detta är också syftet med den metodhandbok för uppsökare som är under utveckling.

I samarbete med SKTF har Kvinnoforum genomfört en idékonferens. Konferensen utmynnade i ett förslag avseende en resursgrupp för kontorsanställda på SKTF. Tanken är att denna resursgrupp hösten 2000 ska utbildas i ”empowerment och gendertänkande” samt metoder för att arbeta med grupper i riskzonen för arbetslöshet.

2.3.8 Kvinnor inom mansdominerande delar av arbetsmarknaden

Projektet *Växthus för kvinnliga företagare*³⁹ initierades under verksamhetsåret 1999 och beviljades finansiering från den 1 januari samma år. Projektet befinner sig fortfarande i en inventeringsfas, men tanken är att projektet ska utgöras av ett s k växthus⁴⁰ vars syfte är att stärka kvinnors generella konkurrenskraft på arbetsmarknaden. Enligt Kvinnoforum utgörs ett sådant växthus av en fysisk struktur som (i) har plats för små uppstartande företag och tillhandahåller gemensamma resurser, (ii) har inträdes- och utträdeskriterier samt (iii) tillhandahåller ett strukturerat utvecklingsprogram för de aktuella företagen. Tanken är alltså att – initiiellt – stötta företag som på sikt har potential att överleva på den kommersiella marknaden. Utgångspunkten är erfarenheter från ett flertal växthus runt om i världen.⁴¹ Växthusen utgörs av faktiska byggnader där de nystartade företagen kan hyra in sig till en subventionerad kostnad. Ett

---

³⁶ TCO:s ”uppsökare” arbetar med kompetensutveckling och utvecklingsplaner för TCO:s medlemmar och bakgrunden till samarbetet mellan TCO och Kvinnoforum är TCO:s önskemål avseende metodutveckling inom detta område.

³⁷ Utvecklingsprogrammet genomfördes i samarbete med Fenixgruppen, en ekonomisk förening verksam inom området ”hållbar utveckling”.

³⁸ Med empowermentverktyg menar Kvinnoforum metoder och förhållningssätt, som är lämpliga i arbetet med att skapa utrymme för människors växande – hur man får människor att vilja och att kunna mobilisera sina resurser.

³⁹ Projektet hette vid initierandet *Xist-Office*.

⁴⁰ ”Växthus” benämns också ”kuvös” och ”incubator” i Kvinnoforums texter.

⁴¹ Kvinnoforum refererar till Milling M (1999), som är projektledare för *Växthus för kvinnliga företagare* hos Kvinnoforum.

flertal resurser tillhandahålls inom växthusets ramar exempelvis reception, konferenslokaler, teknisk utrustning och rådgivning. Då växthuset går i god för de utvalda företagen rent finansiellt krävs höga inträdeskrav. En god affärsplan måste alltid ligga till grund för ansökan och antagningen gäller för ett år i taget.

Projektet är en del av det regionala resurscentrum för kvinnor, som Kvinnoforum har fått befogenhet att bedriva.⁴² Växthuset utgör den interna verksamheten, i vilken de utvalda företagen kommer att bedriva sin verksamhet; ”resurscentrat” utgör den externa verksamheten, i vilken andra kvinnliga nyföretagare kan ta del av de resurser som finns (exempelvis utbildning och expertis). Kvinnoforum har tagit kontakt med eventuella samarbetspartners och sökt stöd för verksamheten hos Nutek.

2.3.9 Kvinnor och framtidsbranscher

Projektet *Hemtjänstföretagen* startades under 1999 och beviljades medel från den 1 januari samma år. Projektets syfte är att stödja kvinnor som vill starta egen verksamhet inom vården, eftersom Kvinnoforum menar att det, med framtida behov av hemtjänster, kommer att behövas fler entreprenörer inom detta område. Målgruppen är kvinnor och män vilka, förutom en gymnasieutbildning inom vård, omsorg eller ekonomi, även har arbetslivserfarenhet. I samarbete med Södertälje Vårdgymnasium avser Kvinnoforum att starta en gymnasial utbildning i november 2000. Utbildningen består, förutom kärnämnen och vårdkurser, även av entreprenörskunskap och nulägesanalys. Tanken är att Södertälje Vårdgymnasium ska identifiera lämpliga medarbetare, vilka – efter avslutat projekt – kan driva arbetet vidare.

2.3.10 Särskilt utsatta grupper

Projektet *Missbrukande kvinnors arbetsmarknad*, har beviljats finansiering för om verksamhetsåret 1999. Projektets syfte är att underlätta återgången till arbete för kvinnor på väg ut ur missbruk.

Ett utvecklingsprogram har utformats i samarbete mellan Kvinnoforum och Hinsebergs anstalt. Programmet inleds på anstalten och fortsätter i nätverksform då kvinnorna formar sig ett liv efter anstaltsvistelsen.

En majoritet av deltagarna var arbetslösa före anstaltsvistelsen. Inom programmet utarbetas, i samarbete mellan ledare och deltagare, individuella hand-

---

⁴²Det nationella resurscentrat (NRC), var tidigare ett projekt inom Nutek, men är sedan årsskiftet 2000 ett riksförbund. Det är från dem Kvinnoforum beviljats epitetet regionalt resurscentrum.

lingsplaner med arbetsmarknadsinriktning; med denna utgångspunkt ska deltagarna förbereda sig för livet efter anstaltsvistelsen. De kvinnor som vill, erbjuds en entreprenörsutbildning, vilken tillämpas på redan befintlig verksamhet inom anstalten. Syftet med entreprenörsutbildningen är att förbereda deltagarna för eget företagande och – därmed – öka deras försörjningsmöjligheter efter anstaltsvistelsen. Efter entreprenörsutbildningen planerar Kvinnoforum att genomföra en yrkesutbildning – exempelvis frisörutbildning – under förutsättning att Kvinnoforum kan finansiera detta.

Enligt planerna ska entreprenörsutbildningen genomföras på Hinseberg i augusti 2000⁴³, medan yrkesutbildningen beräknas genomföras under våren 2001, då Hinseberg kan stå för en del av finansieringen. Ett planerat samarbete finns även med Färingsö anstalt.

2.3.11 Geografiskt område

Projekten *Jokkmokk deltidarbetslösa*, *Jokkmokk/Norbotten* och *Gårdstens bostadsområde* startades 1999, då Kvinnoforum avsåg att utvidga sin verksamhet geografiskt. De tre projekten beviljades finansiering fr o m den 1 januari 1999.

Jokkmokk deltidarbetslösa syftade till att utveckla metoder för att hjälpa deltidarbetslösa kvinnor att finna en heltidssysselsättning. Projektet *Jokkmokk/Norbotten* syftade till att ”utveckla metoder för att hantera arbetslöshet till följd av glesbygdsproblematik”⁴⁴. Under 1999 slogs de två Jokkmokk anknutna projekten samman till ett projekt, *Arbetsmarknadsutveckling i Jokkmokk*, vilket syftar till att främja en utveckling av det lokala och regionala näringslivet i Jokkmokk. Tanken är att utbilda kommunens arbetskraft, så att den bättre uppfyller de behov som kommunens företag ställer.

I dagsläget koncentreras verksamheten kring långtidarbetslösa män. Målsättningen är att deltagarna ska ”närma sig arbetsmarknaden” – inte nödvändigtvis få ett jobb⁴⁵. Under 2000 analyseras situationen genom att intervjua målgruppen samt undersöka företagens behov i Jokkmokk. Genomförandet

---

⁴³ Enligt e-post från Anna Tengqvist 000823 har entreprenörsutbildningen genomförts.

⁴⁴ Med glesbygdsproblematik menar Kvinnoforum de problem som – till skillnad från i storstadsregioner – är vanliga i glesbygd. Som exempel på sådana problem tar Kvinnoforum upp utflyttning av kvinnor samt situationen för långtidarbetslösa män, vars kompetens i allt mindre utsträckning matchar arbetsmarknadens behov.

⁴⁵ Kvinnoforum (2000h).

kommer sannolikt att inriktas mot kompetensutveckling med betoning på entreprenörskap. Utbildningen beräknas starta hösten 2000.

Inom projektet *Gårdstens bostadsområde* koncentreras verksamheten till bostadsområdet Gårdsten utanför Göteborg. Gårdsten karakteriseras av många tomma lägenheter och hög arbetslöshet. Bostadsbolaget Gårdstensbolaget bedriver, för de bosatta i området, en arbetsförmedling för marginaliserade grupper och har för avsikt att bedriva projektet *Självanställningsmodellen*. Till sammans med Gårdstensbolaget ska Kvinnoforum analysera och bidra till utvecklingen av dessa båda verksamheter utifrån ett genderperspektiv. Under 1999 genomfördes en genderanalys av den arbetsmarknadsinriktade verksamheten i Gårdsten. Wennerholm (1999) analyserar skillnaderna mellan män och kvinnor samt skillnadernas variation med ålder, socio-kulturell bakgrund och etnisk tillhörighet belystes. Utifrån denna analys utarbetas metoder som ”främjar kvinnors inflytande i privatliv, arbete och samhälle”. De projektidéer, som analysen resulterat i, ska diskuteras med Gårdstensbolaget under hösten 2000. Projektet *Självanställningsmodellen* utgör en mellanform av anställning och eget företagande. Modellen erbjuder samma obyråkratiska enkelhet som en anställning, d v s ingen bokföring, inga skattedeklarationer och ingen momsredovisning, men kräver samma initiativförmåga som eget företagande. Tillstånd att pröva modellen har sökts hos Näringsdepartementet, eftersom ett genomförande av denna modell förutsätter att personer, som på detta sätt självanställs erhåller ett skatteundantag. Målsättningen är att denna modell ska prövas i Gårdsten, Jokkmokk och Södertälje. Kvinnoforum hjälper även Gårdstensbolaget med att utveckla en utvärderingsmodell för verksamheten i Gårdsten.

3 Har anslagna medel använts till avsedd verksamhet?

Har anslagna medel använts till avsedd verksamhet? Kvinnoforum har, hos regeringen, ansökt om medel för metodutveckling inom ramarna för det arbetsmarknadsprogram stiftelsen driver. I ansökningarna fastslås att Kvinnoforum vill ägna sig åt metodutveckling av program för de kvinnor som ”hamnar mellan stolarna” avseende åtgärder inom arbetsförmedling, socialtjänst och försäkringskassa. Målsättningen är att föra dessa kvinnor närmare arbetsmarknaden. I ansökningarna beskrivs också de olika projekten. Det är ansökningarna som ligger till grund för regeringens beslut avseende finansiering av Kvinnoforums

arbetsmarknadsprogram. Anslagen till Kvinnoforum avser således endast finansieringen av metodutvecklingen inom arbetsmarknadsprogrammet. I regeringsbesluten villkoras anslagen med krav på kostnadsredovisningar och en dokumentation av verksamheten.

I syfte att analysera huruvida det som anges i ansökningarna kännetecknar den faktiska verksamheten analyserar vi försöksverksamheten med avseende på metodutveckling, målgrupp och redovisning/dokumentation och de enskilda projekten med avseende på projektbeskrivningar och budget samt faktisk verksamhet och kostnader. De olika projekten analyseras (med avseende på situationen 000630) under respektive frågeställning. För en sammanställning av de olika projekten avseende projektbeskrivningar, målgrupp, externa finansiärer samt måluppfyllelse se *Tabell 3.10* (s 37-38).

3.1 Kvinnoforums försöksverksamhet – generella synpunkter

3.1.1 Metodutveckling

Inom arbetsmarknadsprogrammet ska Kvinnoforum bedriva metodutveckling av program för ”kvinnor mellan stolarna”. Vad innebär metodutveckling? IFAU tog kontakt med Utvecklingsenheten vid Uppsala universitet där ett stort antal pedagoger arbetar med (bl a) metodutveckling av universitets olika utbildningar. Det vi lärde oss är att metodutvecklingens karaktär beror på vilken verksamhet som avses, men att metodutveckling generellt sett består av åtminstone fyra olika delar: (i) idéutveckling, (ii) försöksverksamhet (genomförandefas), (iii) utvärdering och (iv) dokumentation.

Enligt Kvinnoforum handlar metodutveckling om att utforma innehåll och pedagogik anpassat till den specifika målgruppen i varje projekt⁴⁶. Kvinnoforum betonar vikten av flexibilitet i arbetsmetoderna i syfte att ”finna nya vägar till arbete”. Flexibiliteten leder till att metodutvecklingen sker på olika sätt inom olika projekt, men generellt sett kan den sägas bestå av fyra olika byggstenar:⁴⁷

- **probleminventering** – ett problemområde uppmärksammas och analyseras

---

⁴⁶ Kvinnoforum (1999c).

⁴⁷ Kvinnoforum (1999c).

- **projektutveckling** – en modell konstrueras för att lösa problemet i samverkan med målgrupp och samarbetspartner
- **genomförande** – projektet genomförs och avslutas
- **erfarenhetsspridning** – Kvinnoforums samarbetspartner tar över ansvaret för den fortsatta verksamheten och Kvinnoforum ansvarar för dokumentation och erfarenhetsspridning

Dessa steg går – enligt Kvinnoforum – i varandra och saknar direkt kronologisk ordning⁴⁸. Kvinnoforum menar att den egna stiftelsen, i egenskap av ”fri aktör” på marknaden, kan välja lämpliga samarbetspartners som är villiga att pröva nya metoder⁴⁹. Målet är att metoderna ska vara lätta att anpassa till förändringarna i samhället så att de efter projekttidens slut kan överföras till ordinarie system och genomföras i större skala. Det bör påpekas att Kvinnoforum, till sin ansökan för perioden 980701–990630, bifogade en budget uppdelad på verksamhetstyp, vilket definierades som metodutveckling, genomförande, utvärdering, metदानpassning och erfarenhetsspridning. I Kvinnoforums två senaste ansökningar har utvärdering och metदानpassning exkluderats, trots att dessa delar utgör en central del av metodutveckling; utan utvärderingar tas försöksverksamhetens erfarenheter inte till vara.

Efter genomförandet av projekten inleds erfarenhetsspridningen. Implicit borde detta innebära att projekten dessförinnan har dokumenterats; detta har dock bara skett i undantagsfall. Krav borde kunna ställas på dokumentation oavsett om projektet beviljas fortsatta anslag följande period. Tidsramar för projekten skulle reducera risken för att problem av det slag som uppstått i samband med projektet *IT-Virtulina* – d v s att metodutvecklingen inte dokumenterades eftersom projektet inte fick fortsatt finansiering – drabbar ytterligare projekt. För att undvika liknande problem i framtiden bör det, i framtida regleringsbrev, specificeras att de anslag som beviljas för metodutveckling ska omfatta även dokumentation. Det är anmärkningsvärt att 3,5 års verksamhet, 17 projekt och anslag för metodutveckling motsvarande 17 125 000 kronor enbart resulterat i fem metodhandböcker, varav enbart två bygger på försöksverksamhet⁵⁰.

---

⁴⁸ Kvinnoforum (2000c).

⁴⁹ Kvinnoforum (1999a).

⁵⁰ Vi räknar här metodhandböckerna från projekten *Ensamstående mammor* och *Invandrarkvinnor*, de två porträttstudierna samt *Utbildningspaketen*. De två porträttstudierna föregicks inte av någon försöksverksamhet varför det är tveksamt om dessa kan sägas utgöra metodutveckling.

Sammanfattningsvis kan vi således konstatera att metodutveckling också måste innefatta utvärdering och metदानpassning, att specificerade tidsramar för respektive projekt och anslag underlättar framtida anslagsbeslut samt reducerar risken för att projekten avslutas utan tillfredsställande dokumentation och erfarenhets spridning. Avslutningsvis efterlyser IFAU en intensifierad dokumentation; utan detta saknar försöksverksamheten i stort sett sin betydelse.

3.1.2 Kvinnoforums målgrupper

Den övergripande målgruppen för arbetsmarknadsprogrammet är de kvinnor som ”hamnar mellan stolarna” avseende åtgärder inom arbetsförmedling, socialtjänst och försäkringskassa. Syftet är dels att öka dessa kvinnors möjlighet att försörja sig genom eget arbete och att – i sina egna ögon – leva meningsfulla och värdiga liv, dels att synliggöra den resurs som dessa kvinnor utgör för såväl samhälle som näringsliv. Ur syftet går det att utläsa ytterligare en målgrupp, nämligen beslutsfattare på olika nivåer, såsom socialsekreterare, platsförmedlare och politiker. Inom respektive projekt definieras sedan respektive målgrupp mer specifikt.

Det bör påpekas att den övergripande målgruppen verkar ha förändrats. Att flera projekt har målgrupper som innefattar både män och kvinnor. Vad avser *Arbetsmarknadsutveckling i Jokkmokk* utgör däremot bara långtidsarbetslösa män målgruppen, trots att ”kvinnor mellan stolarna” enligt samtliga ansökningar utgör Kvinnoforums specifika målgrupp.

I IFAU:s första utvärdering, *Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram, Forskningsrapport 1999:1*, kunde frågan huruvida Kvinnoforum når de angivna målgrupperna inte besvaras eftersom en fullständig dokumentation av deltagarna i de olika projekten saknades. Har dokumentationen förbättrats på ett sådant sätt att denna fråga kan besvaras i dagsläget?

Vissa av projekten har ännu inte nått genomförandefasen; dvs ingen försöksverksamhet har bedrivits inom projekten och alltså saknas deltagare. Till dessa projekt hör *Entreprenörsutbildning*⁵¹, *Hemtjänstföretagen*, *Arbetsmarknadsutveckling i Jokkmokk* samt *Gårdstens bostadsområde. Young Entrepreneurs in Europe* genomfördes aldrig.

Utbildningspaketen bygger på erfarenheter från *Ensamstående mammor* projektet, vilket innebär att endast två av metodhandböckerna bygger på "egen" försöksverksamhet.

⁵¹ Enligt Anna Tengqvist har gymnasiet startat i augusti, men det finns inga deltagarlistor.

Avseende projekten *Webbsidan* och de två porträttstudierna är det omöjligt att bedöma huruvida dessa projekt når angivna målgrupper eftersom det inte går att spåra vilka kvinnor som tagit del av projektens resultat. Av liknande skäl är det också svårt att avgöra huruvida projektet *Utbildningspaketet*, vilket har beslutsfattare som målgrupp, når målgruppen. Genom att t ex dokumentera vilka personer som gör studiebesök eller deltar i seminarier och/eller konferenser kan Kvinnoforum verifiera och själva få en bättre uppfattning om sin erfarenhetsspridning.

Av de projekt som har nått genomförandefasen har deltagarlistor för projekten *Invandrarkvinnor* och *Xist-tjejjymnasium* inte kommit oss tillhanda, varför en analys av dessa projekts målgrupper är omöjlig.

För projekten *Ensamstående mammor*, *Pippi & Annika*, *Kontorsyrkesgrupperna*, *Växthus för kvinnliga företagare* samt *Missbrukande kvinnors arbetsmarknad* finns deltagarlistor och även för en större andel⁵² av deltagarna i *IT-Virtulina*. Dessa deltagarlistor innehåller, med undantag för deltagarlistan för *Missbrukande kvinnors arbetsmarknad*⁵³, namn, adress, samt – i vissa fall – telefonnummer och e-post adress. I samtliga fall, utom *Pippi & Annika* och *IT-Virtulina*, saknas dock personnummer.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det i flertalet fall är osäkert huruvida målgruppen nås. Om vi bortser från de (5 av 17⁵⁴) projekt som ännu inte nått genomförandefasen och därmed inte har några deltagare alls så saknas i två fall deltagarlistor helt. I de projekt (6 av 17) som har deltagarlistor är dessa kompletta i enbart två fall.

3.1.3 Kvinnoforums rapporter

Kvinnoforum har beviljats anslag av regeringen för metodutveckling inom ramen för sitt arbetsmarknadsprogram. Dessa anslag är villkorade på att Kvinnoforum själva följer upp verksamheten samt redovisar detta till Ams och Näringsdepartementet. Uppfyller Kvinnoforum detta villkor?

I det första och andra beslutet (avseende perioderna 970701-980630 och 980701-981231) ställdes kravet att Kvinnoforum skulle redovisa hur medlen använts till Arbetsmarknadsdepartementet och Ams. Rapport för den första perioden skulle lämnas senast den 31 december 1998. För den andra perioden

---

⁵² Individer som deltagit kortare tid än två veckor finns inte med på deltagarlistorna.

⁵³ Deltagarlistan för projektet *Missbrukande kvinnors arbetsmarknad* innehåller bara namn.

⁵⁴ För en uppräknig av projekten se Tabell 3.10, s 37-38.

skulle en delrapportering ske senast den 30 november 1998 medan en slutrapport skulle lämnas senast den 31 mars 1999.

En rapport för den första perioden inkom till Arbetsmarknadsdepartementet respektive Ams den 6 juli 1998. Där beskrevs, kortfattat, den verksamhet som bedrivits och verksamhetens kostnader redovisades på objektsform.

En delrapport för den andra perioden inkom till Arbetsmarknadsdepartementet respektive Ams den 2 december 1998. Verksamheten beskrevs något utförligare än i den föregående rapporten. För projekten angavs syfte och tidsplan. En budget uppdelad på programområde bifogades. I de fall respektive programområde inkluderade mer än ett projekt angavs budget per programområde – inte per projekt. Någon slutrapport för perioden lämnades inte. Enligt Kvinnoforum var detta en följd av en överenskommelse med Arbetsmarknadsdepartementet; en slutrapport skulle inte behövas eftersom perioden blev så kort⁵⁵. Kostnadsredovisning, dock ej på objektsform, för perioden 980701-981231 insändes separat.

I det tredje och fjärde beslutet (avseende perioderna 990101-991231 samt 000101-001231) specificerades redovisningskravet till att omfatta redovisning av kostnader på objektsform samt en dokumentation av verksamheten. Delrapporter för respektive perioder skulle vara Ams och Näringsdepartementet tillhanda senast den 30 november 1999 respektive 2000. Respektive slutrapport skulle avlämnas senast den 31 oktober 2000 samt 30 september 2001.

En delrapport för perioden 990101-991231 inkom till Näringsdepartementet respektive Ams den 1 december 1999. I rapporten beskrevs projekten med grundidé, utveckling, status och mål. Med rapporten följde en kostnadsredovisning på objektsform samt en revisionsberättelse. Den 29 februari 2000 inkom en slutrapport för perioden.

3.2 Projektplaner och budget jämfört med faktisk verksamhet och kostnader

Regeringens anslagsbeslut baseras på de projektplaner och den budget som anges i Kvinnoforums ansökningar. Det är därför intressant att jämföra dessa med Kvinnoforums faktiska verksamhet och kostnader. Framställningen nedan följer en kronologisk ordning. För en sammanställning av de olika projekten se *Tabell 3.10* (s 37-38).

---

⁵⁵ Telefonsamtal med Anna Tengqvist, 000807.

3.2.1 970701-980630

I ansökan avseende det första verksamhetsåret fanns varken projektplaner, målsättning eller budget angivet. En jämförelse mellan planerad och faktisk verksamhet eller budget och kostnader kan därför inte genomföras. I den rapport som senare lämnades in till Arbetsmarknadsdepartementet redovisades kostnaderna på objektsform (se *Tabell 3.1-3.2*) och den verksamhet som bedrivits inom projekten beskrevs kortfattat.

Tabell 3.1 Kostnadsredovisning på objektsform för perioden 970701-980630 avseende projekten *Webbsidan*,

Kostnadsredovisning på objektsform				
	Webbs.	Ens. ma.	Inv.kv.	IT-Virt.
Lön	447 000	179 000	89 500	535 500
Soc avg.	244 000	97 000	48 500	292 500
Köpta tjän.	122 288	-	-	-
Lokalkost.	78 666	26 222	13 111	91 776
IT-kost.	98 877	39 551	19 776	118 671
Info-kost.	32 725	13 089	6 545	39 264
Tryckkost.	10 234	4 093	2 047	12 281
Pro. IT-inf.	-	39 571	39 571	39 574
Övr. kost.	44 293	22 147	11 074	66 438
TOTALT	1 078 083	420 673	230 124	1 196 004

Ensamstående mammor, Invandrarkvinnor och IT-Virtulina.

Källa: Kvinnoforum, Rapport för perioden 970701-980630.

Tabell 3.2 Kostnadsredovisning på objektsform för perioden 970701-980630 avseende projekten *Young Entrepreneurs in Europe*, *Pippi & Annika* och *Porträtt 1 och 2*.

	Kostnadsredovisning på objektsform			
	Y. E. in E	P & A	Portr. 1	Portr. 2
Lön	89 000	357 000	179 000	177 047
Soc avg.	49 000	195 000	99 331	95 300
Köpta tjän.	-	20 460	26 850	-
Lokalkost.	52 444	131 110	52 444	52 444
IT-kost.	19 755	79 101	39 551	39 551
Info-kost.	6 545	26 178	13 089	13 089
Tryckkost.	2 047	8 187	4 093	4 093
Pro. IT-inf.	39 571	39 571	39 571	39 571
Övr. kost.	11 073	55 36	22 147	22 147
TOTALT	269 435	911 973	476 076	476 076

Källa: Kvinnoforum, Rapport för perioden 970701-980630.

Av totalt åtta projekt motsvarade kostnaderna för ett, *Webbsidan*, ca 21% av samtliga (av regeringen) anslagna medel. Resultatet av projektet *Webbsidan* utgörs av en länk, på Kvinnoforums hemsida, till Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram. Endast ett fåtal projekt beskrivs och *Webbsidan* är inte specifikt arbetsmarknadsinriktad. Med hänsyn tagen till hur *Webbsidan* ser ut idag är kostnadsbilden (framförallt lönekostnaderna) för projektet är mycket anmärkningsvärda. Inte heller *porträttsstudierna* (sammanlagt drygt 19 procent av anslagna medel) är direkt arbetsmarknadsinriktade, men kan sannolikt ändå ge stöd och konstruktiva idéer till Kvinnoforums målgrupper. Avslutningsvis kan man notera att totalt 270 000 kronor (ca 5 procent av anslagna medel) användes till projektet *Young Entrepreneurs in Europe*, vilket avslutades utan att ha nått genomförandefasen. Idéerna från detta projekt användes dock delvis inom projektet *Entreprenörutbildning*.

3.2.2 980701-981231

I den andra ansökan beskrevs den planerade inriktningen för de olika projekten och en budget på objektsform⁵⁶ bifogades. I Kvinnoforums rapport för perioden beskrevs den verksamhet som bedrivits under året och kostnaderna redovisades, men inte på objektsform (se *Tabell 3.3*). Det går därmed inte att jämföra budgeten med kostnaderna för denna period.

Tabell 3.3 Budget på objektsform och kostnadsredovisning för perioden 980701-981231 avseende projekten *Utbildningspaketen*, *Invandrarkvinnor*, *IT-Virtulina*, programområdet *Unga kvinnor* och projektet *Kontorsyrkesgrupperna*.

	Budget på objektsform						Kostnad
	Utb.pak.	Inv.kv.	IT-Virt.	Unga Kv.	Kont.yrk.	TOTALT	TOTALT
Lön	147 380	46 054	92 109	257 906	55 265	598 714	577 528
Soc. avg.	88 420	27 633	55 266	154 744	33 160	359 223	348 924
Köpta tjänst.	12 000	3 750	7 500	21 000	4 500	48 750	115 031
Lokalkostn.	40 000	12 500	25 000	70 000	15 000	162 500	140 666
IT-kostn.	31 200	9 750	19 500	54 600	11 700	126 750	116 029
Info-kostn.	8 000	2 500	5 000	14 000	3 000	32 500	34 817
Tryckkostn.	15 000	4 688	9 375	26 250	5 625	60 938	52 583
Prod. IT-info	12 000	3 750	7 500	21 000	4 500	48 750	55 000
Övr. kostn.	46 000	14 375	28 750	80 500	17 250	186 875	185 960
TOTALT	400 000	125 000	250 000	700 000	150 000	1625 000	1626 538

Källa: Kvinnoforum, Delrapport samt kostnadsredovisning för perioden 980701-981231.

Projektet *Utbildningspaketen* initierades under denna period. Verksamhetsåret skulle ägnas åt kunskapsbearbetning så att utbildningspaketen kunde lanseras under våren 1999. Avsikten var att utbildningspaketen skulle utgöra en del av den kunskaps- och informationsbank, som Kvinnoforum avsåg att skapa som en del av arbetsmarknadsprogrammets hemsida. Fyra utbildningspaket

⁵⁶ Ett undantag utgjordes av programområdet *Unga kvinnor*, i vilket projekten *Xist-tjejgymnasium* och *Entreprenörsutbildning* slogs ihop både vad avsåg budget och kostnadsredovisning.

producerades med erfarenheter från projektet *Ensamstående mammor* som grund. Dessa utbildningspaket lades dock aldrig ut på hemsidan.

Inom projektet *Invandrarkvinnor* skulle Kvinnoforum förbereda produktionen av en metodhandbok, baserad på erfarenheterna från projektet. Metodhandboken producerades i januari 2000.

Inom projektet *IT-Virtulina* avsåg Kvinnoforum att vidga arbetet till att omfatta metoder för införandet av IT/ADB som ett verktyg för kvinnor i offentlig sektor. Projektet skulle avslutas med produktionen av en metodhandbok för erfarenhetsspridning. Metodhandboken beräknades vara klar sommaren 1999, men är ännu inte producerad. Enligt Kvinnoforum beror detta på att projektet inte fick fortsatt finansiering under 1999⁵⁷.

Inom programområdet *Unga kvinnor* avsåg Kvinnoforum att ägna sig åt två projekt – *Xist-tjejjgymnasium* samt *Entreprenörutbildning*. Tidigare projekt inom detta område (*Pippi & Annika* samt *Young Entrepreneurs in Europe*) hade redan avslutats. *Xist-tjejjgymnasium* startades under hösten 1998. Inom projektet *Entreprenörutbildning* avsåg Kvinnoforum att skapa ett center till stöd för eget företagande och att utveckla ett entreprenörprogram. Stödverksamheten för eget företagande ges i dagsläget inom projektet *Växthus för kvinnliga företagare*. Entreprenörprogrammet har blivit fördröjt men beräknas starta hösten 2000.⁵⁸

Inom projektet *Kontorsyrkesgrupperna* var syftet att analysera målgruppens situation på arbetsmarknaden samt att, under våren 1999, genomföra en idékonferens tillsammans med TCO och SKTF, i syfte att finna nya projektidéer. Idékonferensen genomfördes i december 1999.

3.2.3 990101-991231

I ansökan för verksamhetsåret 1999 beskrevs den planerade inriktningen för de olika projekten. Någon budget på objektsform bifogades inte inledningsvis eftersom Kvinnoforum hävdade att det var viktigt att ”se programmet som en helhet”⁵⁹. I en kompletterande ansökan⁶⁰ bifogades dock en budget på objektsform. I slutrapporten för perioden redovisades den verksamhet som bedrivits under året samt kostnader på objektsform, (se *Tabell 3.4-3.7*).

---

⁵⁷ E-post från Anna Tengqvist 17.30 000621.

⁵⁸ Se not 32.

⁵⁹ Kvinnoforum (1999a).

⁶⁰ Den kompletterande ansökan inlämnades efter förfrågningar från departementet.

Tabell 3.4 Budget och kostnadsredovisning på objektsform för perioden 990101-991231 avseende projekten *Ensamstående mammor*, *Invandrarkvinnor* och *Xist-tjejjgymnasium*.

	Budget- och kostnadsredovisning på objektsform					
	Ensamstående mammor		Invandrarkvinnor		Xist-tjejjgymnasium	
	Budget	Kostnad	Budget	Kostnad	Budget	Kostnad
Lön	55 265	68 000	138 164	149 000	55 265	101 000
Soc. avg.	33 148	40 500	82 869	88 700	33 148	60 100
Köpta tjänst.	4 500	7 000	11 250	36 000	4 500	6 000
Lokalkostn.	15 000	17 000	37 500	45 000	15 000	29 000
IT-kostn.	11 750	8 000	29 150	17 000	11 750	11 500
Info-kostn.	3 000	3 500	7 500	8 000	3 000	6 000
Tryckkostn.	35 625	24 000	34 062	14 000	15 625	4 000
Prod. IT-info	4 500	4 000	11 250	11 000	14 500	15 000
Övr. kostn.	17 250	12 000	23 125	14 000	17 250	13 000
TOTALT	180 038	184 000	374 870	382 700	170 038	245 600

Källa: Kvinnoforum, Slutrapport för perioden 990101-991231.

Projektet *Ensamstående mammor* inriktades på att producera en metodhandbok, baserad på Sollentunaprojektet. Metodhandboken var färdig i januari 2000, men lades inte som planerat, ut på hemsidan.

Även projektet *Invandrarkvinnor* kretsade fortsättningsvis kring produktionen av en metodhandbok, vilken producerades i januari 2000. Inte heller i detta fall lades metodhandboken ut på hemsidan. Det framgår inte varför kostnaden för denna metodhandbok var nästan dubbelt så stor som metodhandboken avseende projektet *Ensamstående mammor*.

Kvinnoforum ämnade avsluta metodutvecklingen inom projektet *Xist-tjejjgymnasium* under 1999 och övergå till erfarenhetspridning. Stiftelsen deltog i en rikskonferens för vägledare samt en skolchefskonferens, vid vilka erfarenheterna från projektet presenterades. Samtliga kommuner informerades också, enligt Kvinnoforum, om gymnasiet under 1999.

Tabell 3.5 Budget och kostnadsredovisning på objektsform för verksamhetsåret 990101-991231 avseende *projekt* *Entreprenörutbildning, Kontorsyrkesgrupperna* och *Xist-Office*.

	Budget- och kostnadsredovisning på objektsform					
	Entreprenörutbildning		Kontorsyrkesgrupperna		Växthus	
	Budget	Kostnad	Budget	Kostnad	Budget	Kostnad
Lön	276 328	320 961	165 796	225 000	165 796	180 000
Soc. avg.	165 724	190 858	99 444	134 000	99 444	107 100
Köpta tjänst.	22 500	155 463	13 500	15 000	13 500	26 000
Lokalkostn.	95 000	122 515	15 000	31 000	45 000	52 000
IT-kostn.	58 500	39 088	35 100	31 000	35 100	24 000
Info-kostn.	15 000	19 701	9 000	12 500	9 000	9 500
Tryckkostn.	8 125	4 879	16 875	4 000	6 875	1 000
Prod. IT-info	12 500	13 112	13 500	14 000	13 500	13 000
Övr. kostn.	86 250	59 815	51 750	42 000	61 750	43 000
TOTALT	739 927	926 392	419 965	508 500	449 965	455 600

Källa: Kvinnoforum, Slutrapport för perioden 990101-991231.

Projektet *Entreprenörutbildning* beräknades nå genomförandefasen i augusti 1999, men gymnasieprogrammet försenades och planeras starta först hösten 2000⁶¹. Under 1999 inleddes ett samarbete med Aneby gymnasium; avsikten är att starta ytterligare en utbildning hösten 2001.

Inom projektet *Kontorsyrkesgrupperna* avsåg Kvinnoforum att genomföra en idékonferens samt initiera och färdigställa åtminstone tre olika projektidéer. Idékonferensen genomfördes i december 1999, varför arbetet med projektidéerna inte slutfördes under verksamhetsåret. Under året genomfördes dock, inom Kunskapslyftet, ett utvecklingsprogram för TCO:s uppsökare och samtal fördes med SKTF om ett eventuellt samarbete, vilket inleddes under våren 2000.

Målet med projektet *Växthus för kvinnliga företagare* var att under 1999 utveckla växthusmodellen i Sverige. Ett utvecklingsprogram för 20 kvinnor, vilka tidigare deltagit i en starta eget-utbildning⁶² hos Kvinnoforum, genomfördes. Detta utvecklingsprogram utgör grunden för Kvinnoforums växthusmodell.

⁶¹ Se not 32.

⁶² Det framgår inte inom vilket projekt denna starta eget-utbildning har genomförts.

Diskussioner fördes med Nutek om att göra Kvinnoforum till ett regionalt resurscenter för kvinnliga företagare och år 2000 beviljades verksamheten detta epitet.

Tabell 3.6 Budget och kostnadsredovisning på objektsform för verksamhetsåret 990101-991231 avseende projekten *Hemtjänstföretagen* och *Missbrukande kvinnors arbetsmarknad*.

	Budget- och kostnadsredovisning på objektsform			
	Hemtjänstföretagen		Missbruk. kvinnors arbm.	
	Budget	Kostnad	Budget	Kostnad
Lön	165 796	145 000	165 796	177 000
Soc. avg.	99 444	86 300	99 444	105 300
Köpta tjänst.	13 500	31 000	13 500	16 000
Lokalkostn.	55 000	47 000	45 000	46 000
IT-kostn.	35 100	17 000	35 100	26 000
Info-kostn.	9 000	8 000	9 000	10 000
Tryckkostn.	6 875	1 000	16 875	3 000
Prod. IT-info	13 500	9 000	13 500	13 000
Övr. kostn.	61 750	33 000	51 750	41 000
TOTALT	459 965	377 300	449 965	437 300

Källa: Kvinnoforum, Slutrapport för perioden 990101-991231.

Projektet *Hemtjänstföretagen* beskrevs först efter förfrågningar från departementet i en kompletterande ansökan. Kvinnoforum avsåg att, under verksamhetsåret, inleda ett samarbete med ett vårdgymnasium. Ambitionen var att genomföra en vårdentreprenörsutbildning, med framtida behov inom vården i fokus. Kursplan och informationsmaterial skulle, enligt ansökan, utarbetas. Under året inleddes ett samarbete med Södertälje Vårdgymnasium och en kursplan presenterades.

Inom projektet *Missbrukande kvinnors arbetsmarknad* avsåg Kvinnoforum att analysera målgruppens situation samt utveckla och starta ett utvecklingsprogram till hjälp för missbrukande kvinnor i deras arbetssökande. Den faktiska verksamheten kom att inriktas på kvinnor på anstalt. Finansiering av den del

av programmet som utgörs av en entreprenörsutbildning erhöles av Stiftelsen Drottning Sofias skyddshem. Utvecklingsprogrammet startades våren 2000.

Tabell 3.7 Budget och kostnadsredovisning på objektsform för verksamhetsåret 990101-991231 avseende projekten *Jokkmokk deltidsarbetslösa*, *Jokkmokk/Norrbotten* och *Gårdstens bostadsområde*.

	Budget- och kostnadsredovisning på objektsform					
	Jokkmokk delt.arbetslösa		Jokkmokk/Norrbotten		Gårdstens bost.område	
	Budget	Kostnad	Budget	Kostnad	Budget	Kostnad
Lön	165 796	135 000	248 682	224 000	248 682	260 000
Soc. avg.	99 444	80 500	149 166	133 300	149 166	154 700
Köpta tjänst.	13 500	12 000	20 250	34 000	20 250	24 000
Lokalkostn.	45 000	38 000	67 500	48 000	67 500	69 000
IT-kostn.	35 100	12 000	52 650	11 000	52 650	31 000
Info-kostn.	9 000	7 000	13 500	12 000	13 500	12 500
Tryckkostn.	6 875	1 000	15 312	3 000	15 312	3 000
Prod. IT-info	13 500	9 000	20 250	17 000	20 250	22 000
Övr. kostn.	51 750	35 000	77 625	48 000	77 625	53 000
TOTALT	439 965	329 500	664 935	530 300	664 935	629 200

Källa: Kvinnoforum, Slutrapport för perioden 990101-991231.

Inom projektet *Jokkmokk deltidsarbetslösa* avsåg Kvinnoforum att, under verksamhetsåret, utveckla och starta ett kompetensutvecklingsprogram för målgruppen. En idékonferens genomfördes och två projektförslag presenterades, men det planerade utvecklingsprogrammet startades inte. Det framgår inte vari skillnaden mellan detta projekt och arbetet inom EU:s (dåvarande) mål 3 består.

Syftet med projektet *Jokkmokk/Norrbotten* var att finna metoder att minska ”glesbygdsarbetslösheten”. Under verksamhetsåret presenterade Kvinnoforum en metod: ”ekonomisk förnyelse – för att skapa sysselsättning och glesbygdsutveckling utifrån ett genderperspektiv”⁶³.

⁶³ Kvinnoforum (2000d).

Inom projektet *Gårdstens bostadsområde* genomfördes under året en genderranalys⁶⁴ av befintliga verksamheter i Gårdsten. En idékonferens hölls kring Självställningsmodellen och Kvinnoforum deltog i utvecklingen av en utvärderingsmodell för verksamheten. Sammantaget motsvarar kostnaderna för dessa tre projekt (*Jokkmokk deltidsarbetslösa*, *Jokkmokk/Norrbotten* och *Gårdstens bostadsområde*) närmare tre årsarbetslöner och det är inte uppenbart – åtminstone inte för oss – vad pengarna har använts till.

Sammanfattningsvis konstaterar vi att stora delar av Kvinnoforums planerade verksamhet inte genomfördes under verksamhetsåret 1999. Trots detta är verksamhetens faktiska kostnader bara obetydligt lägre än vad Kvinnoforum budgeterat. Enligt Kvinnoforum berodde förseningen på regeringens sena beslut avseende finansiering av verksamhetsåret 1999⁶⁵; regeringsbeslutet togs först i juni 1999 och många projekt låg på is under våren 1999.

3.2.4 000101-001231

För innevarande period är en jämförelse mellan plan och utfall inte möjlig. Nedan kommenteras därför enbart Kvinnoforums planerade verksamhet och budget för verksamhetsåret 2000. I ansökan för år 2000 beskrivs Kvinnoforums verksamhet på ett mer lättillgängligt sätt än i de föregående ansökningarna; tankegångarna är lättare att följa. Projektplanerna är tydligare och mer utförliga. (se *Tabell 3.8-3.9*)

---

⁶⁴ Med detta menas enligt Kvinnoforum en analys av området där de belyser skillnaderna mellan män och kvinnor samt skillnadernas variation med ålder, sociokulturell bakgrund och etnisk tillhörighet.

⁶⁵ Kvinnoforum (2000d).

Tabell 3.8 Budget på objektsform för perioden 000101-001231 avseende projekten *Ensamstående mammor*, *Invandrarkvinnor*, *Xist-tjejjgymnasium*, *Entreprenörsutbildning* och *Kontorsyrkesgrupperna*.

	Budget på objektsform				
	Ens. mamm.	Inv. kvinnor	Xist-tjejjgymn	Entr. utb.	Kont.yrk.gr.
Lön	55 500	55 500	92 500	277 500	240 000
Soc avg.	33 000	33 000	55 000	165 000	143 000
Köpta tjän.	4 500	4 500	4 500	22 500	18 000
Lokalkost.	19 500	21 000	30 000	103 000	92 000
IT-kost.	12 000	12 000	6 000	60 000	51 000
Info-kost.	3 000	3 000	7 000	15 000	12 000
Tryckkost.	3 000	1 500	20 000	9 500	24 000
Pro. IT-inf.	3 000	3 000	8 000	15 000	12 000
Övr. kost.	16 500	16 500	27 000	825 000	58 000
TOTALT	150 000	150 000	250 000	750 000	650 000

Källa: Kvinnoforum, Ansökan för perioden 000101-001231.

I projektet *Ensamstående mammor* ämnar Kvinnoforum att även fortsättningsvis sprida erfarenheterna från Sollentunaprojektet och liksom i projektet *Invandrarkvinnor*, marknadsföra metodhandboken. Inom projektet *Xist-tjejjgymnasium* avser Kvinnoforum att fortsätta verksamheten på skolan samt producera en metodhandbok till grund för erfarenhetsspridning. Inom projektet *Entreprenörsutbildning* avser Kvinnoforum, i samarbete med Kista gymnasium, att starta en entreprenörsutbildning hösten 2000⁶⁶. Inom projektet *Kontorsyrkesgrupperna* planerar Kvinnoforum att producera en metodhandbok för uppsökare samt genomföra ytterligare en kurs för uppsökare. Dessutom fortsätter arbetet med de projektidéer som kom ur idékonferensen 1999.

⁶⁶ Se not 32.

Tabell 3.9 Budget på objektsform för perioden 000101-001231 avseende projekten *Växthus för kvinnliga företagare*, *Hemtjänstföretagen*, *Missbrukande kvinnors arbetsmarknad*, *Arbetsmarknadsutveckling i Jokkmokk* och *Gårdstens bostadsområde*.

	Budget på objektsform				
	Växthus	Hemtj.ftg.	Missbr. kv.	Jokkmokk	Gårdsten
Lön	233 500	222 000	296 000	277 500	277 500
Soc avg.	136 500	132 000	176 000	165 000	165 000
Köpta tjän.	26 500	18 000	24 000	22 500	33 000
Lokalkost.	93 000	84 000	112 000	97 500	97 500
IT-kost.	44 000	48 000	64 000	60 000	60 000
Info-kost.	21 000	12 000	16 000	15 000	30 000
Tryckkost.	11 000	6 000	8 000	15 000	12 000
Pro. IT-inf.	19 000	12 000	16 000	15 000	15 000
Övr. kost.	65 500	66 000	88 000	82 500	60 000
TOTALT	650 000	600 000	800 000	750 000	750 000

Källa: Kvinnoforum, Ansökan för perioden 000101-001231.

Inom projektet *Växthus för kvinnliga företagare* fortsätter utvecklingen av växthusmodellen och Kvinnoforum avser att genomföra ett nytt utvecklingsprogram (med tio deltagare). För hösten planeras, inom projektet *Hemtjänstföretagen*, en vårdentreprenörsutbildning för tio elever på Södertälje Vårdgymnasium. På Hinseberg ska ett utvecklingsprogram genomföras, inom projektet *Missbrukande kvinnors arbetsmarknad*, med inslag av entreprenörs- och yrkesutbildning⁶⁷. Kvinnoforums målsättning är att inleda ett liknande arbete på ytterligare någon anstalt. I projektet *Arbetsmarknadsutveckling i Jokkmokk* centreras verksamheten kring långtidsarbetslösa män. Kvinnoforum avser även att genomföra flera av de projektidéer, som blev resultatet av 1999 års idékonferens. Vidare avser Kvinnoforum att pröva metoden ”ekonomisk förnyelse”, men för denna verksamhet söks EU-finansiering. Arbetet inom Projektet *Gårdstens bostadsområde* centreras kring utvecklingen av en utvärderingsmodell

⁶⁷ Se not 39.

med genderperspektiv. Dessutom fortsätter arbetet med att få tillstånd till att pröva Självanställningsmodellen.

3.2.5 Sammanställning av projekten

För att få en bättre bild av arbetsmarknadsprogrammet följer en sammanställning av projekten i *Tabell 3.10*. Där återfinns vilken period projekten genomförts samt respektive projekts budget och kostnader. Dessutom besvaras frågorna: (i) Finns projektbeskrivning för projektet? (ii) Finns extern finansiär för projektet? (iii) Har någon försöksverksamhet bedrivits inom projektet och om så är fallet hur många deltagare har projektet haft? (iv) Har Kvinnoforum genomfört någon intern utvärdering av projektet? (v) Är projektet dokumenterat? (vi) Är projektet avslutat eller pågår det fortfarande? samt (vii) Uppnås uppställda målställningar?

Tabell 3.10 Sammanställning av projekten med hänsyn till ansökningar och rapporter.

Projekt	Period	Budget	Kostnad	Finns projektbeskrivning?	Finns extern finansiering?	Försöksverksamhet?	Antal deltagare	Intern utvärdering	Finns dokumentation?	Avslutat/pågår	Har uppsatta mål uppnåtts 000630?
Webbsidan	970701-980630	Saknas	1 078 083	Nej	Nej	Nej	Inga	Saknas		Avslutat	Mål saknas
Porträtt 1	970701-980630	Saknas	476 076	Nej	Nej	Nej	Inga	Saknas	Porträttstudie	Avslutat	Mål saknas
Porträtt 2	970701-980630	Saknas	476 076	Nej	Nej	Nej	Inga	Saknas	Porträttstudie	Avslutat	Mål saknas
Ensamstående mammor	970701-	Finns delvis	Delvis redovisat	Ja	Ja	Ja	17	Ja, men bristfällig	Metodhandbok finns.	Pågår	Ja, men sent
Utbildningspaketen	980701-981231	400 000	Saknas	Ja	Nej	Nej	Inga	Saknas	Fyra utbildningspaket	Avslutat	Nej
Invandrarkvinnor	970701-	Finns delvis	Delvis redovisat	Ja	Ja	Ja	38	Ja, men bristfällig	Metodhandbok finns.	Pågår	Ja, men sent
IT-Virtulina	970701-981231	Finns delvis	Delvis redovisat	Ja	Ja	Ja	276	Saknas	Saknas	Avslutat	Nej
Pippi & Annika	970701-980630	Saknas	911 973	Ja	Nej	Ja	8	Saknas	Saknas	Avslutat	Ja
Xist-tjejgymnasium	980701-	Saknas	Delvis redovisat	Ja	Ja	Ja	50-tal	Saknas	Saknas	Pågår	Ja

Young Entrepreneurs in Europe	970701-980630	Saknas	269 435	Ja	Nej	Nej	Inga	Saknas	Saknas	Avslutat	Nej
Entreprenörsutbildning	980701-	Saknas	Delvis redovisat	Ja	Ja	Ja	Inga	Saknas	Saknas	Pågår	Ja, men sent
Kontorsyrkesgrupperna	980701-	1 219 965	Delvis redovisat	Ja	Nej	Ja	12	Saknas	Saknas	Pågår	Ja, men sent
Växthus för kvinnliga företagare	990101-	1 099 965	Anges bara för 1999: 455 600	Ja	Nej	Nej	Inga	Saknas	Saknas	Pågår	Ja
Hemtjänstföretagen	990101-	1 059 965	Anges bara för 1999: 377 300	Ja	Ja	Nej	Inga	Saknas	Saknas	Pågår	Ja
Missbrukande kvinnors arbetsmarknad	990101-	1 249 965	Anges bara för 1999: 437 300	Ja	Ja	Ja	Inga	Saknas	Saknas	Pågår	Ja, men sent
Arbetsmarknadsutveckling i Jokkmokk	990101-	1 854 900	Anges bara för 1999: 859 800	Ja	Nej	Nej	Inga	Saknas	Saknas	Pågår	Ja
Gårdstens bostadsområde	990101-	1 414 935	Anges bara för 1999: 629 200	Ja	Nej	Nej	Inga	Saknas	Saknas	Pågår	Ja

4 Vilka individeffekter har projektet IT-Virtulina gett upphov till?

I det uppdrag från Näringsdepartementet som initierade denna rapport efterfrågas en utvärdering av datorteket *IT-Virtulinas* individeffekter.⁶⁸ Syftet med kapitel 4 är, för det första, att med hjälp av Ams databaser beskriva deltagarna i *IT-Virtulina* och att jämföra dessa med deltagare i AMV:s datorteksverksamhet⁶⁹. För det andra skall vi studera *IT-Virtulinas* individeffekter och jämföra med individeffekten av att delta i AMV:s datorteksverksamhet under samma period. Med individeffekten av en åtgärd menas åtgärdens inverkan på deltagarnas fortsatta utveckling i jämförelse med det händelseförlopp som skulle ha inträffat i frånvaro av åtgärden. Utfallet mäts i vår utvärdering som sannolikheten att ha ett reguljärt arbete eller ha påbörjat en reguljär utbildning vid utvärderingstidpunkten.

Man kan naturligtvis även tänka sig att mäta andra utfall av en arbetsmarknadspolitiskåtgärd än andel i reguljärt arbete eller andel i reguljär utbildning. För ett datortek skulle det t ex vara naturligt att mäta deltagarnas förbättrade färdigheter i data. Färdigheter som i sin tur förutsätts innebära förbättrade arbetsmarknadsutsikter. För att kunna påvisa sådana effekter krävs dock i allmänhet att man redan från start av projektet har en utvärderingsplan, och att man vid genomförandet samlar in uppgifter från deltagarna. Detta förutsätts ske på initiativ av anordnaren, i detta fall Kvinnoforum. Projektet *IT-Virtulina* avslutades i slutet av 1998 och det är därför inte längre möjligt att på ett meningsfullt sätt samla in uppgifter av detta slag.

I *Avsnitt 4.1* beskrivs *IT-Virtulina*, *Avsnitt 4.2* innehåller en diskussion om utvärderingsproblematiken. I *Avsnitt 4.3* presenteras data. Där jämförs också projektdeltagarna med en jämförelsegrupp avseende individkaraktäristika. *Avsnitt 4.4* beskriver hur analysen har lagts upp och dess statistiska modell. I *Avsnitt 4.5* presenteras, avslutningsvis, analysens resultat.

---

⁶⁸ Regeringsbeslut (2000b). Se Bilaga 2.

⁶⁹ "AMV:s datortek" används genomgående som beteckning på andra datortek än *IT-Virtulina*. Dessa genomförs normalt sett i samarbete mellan kommuner och arbetsförmedlingar, men kommunen är huvudman.

4.1 IT-Virtulina

Motivet bakom försöksverksamheten *IT-Virtulina* är att kvinnor, enligt Kvinnoforum, är diskriminerade inom AMV:s datorteksverksamhet⁷⁰. Detta kan t ex vara fallet om verksamheten huvudsakligen bedrivs utifrån de manliga deltagarnas förutsättningar.

Projektets målgrupp bestod av arbetslösa kvinnor 20–24 år⁷¹ i hela Stockholms län. Ett övergripande mål för Kvinnoforums projekt är att ”nä de kvinnor som ofta hamnar mellan stolarna när det gäller åtgärder inom arbetsförmedling, försäkringskassa och socialtjänst”⁷². Målgruppen för *IT-Virtulina* var dock en annan. Eftersom hypotesen var att kvinnor *i allmänhet* är diskriminerade inom datorteksverksamhet så riktade sig *IT-Virtulina* till *alla* – inte bara särskilt utsatta – kvinnor.

Rekryteringen till datorteket *IT-Virtulina* har skett på olika sätt under olika perioder. Under en period informerades presumtiva deltagare av handläggare på arbetsförmedlingen (AF). Därefter började Kvinnoforum hålla informationsmöten om *IT-Virtulina* på arbetsförmedlingarna för dem som, enligt AF, kunde vara aktuella för att delta. De som efter denna information så önskade fick delta. I ett senare skede hölls informationsmöten istället i Kvinnoforums lokaler. På grund av stor efterfrågan på platser, var man under en period tvungen att stå på väntelista för att få delta. Enligt Kvinnoforum gjorde man dock aldrig själva något urval av vilka som var lämpliga att delta.⁷³

Verksamheten inom *IT-Virtulina* kan delas upp i en data- och en projektdel. Ungefär halva programtiden ägnades åt datautbildning och halva åt projekt och vägledning. Till projekt och vägledningsverksamheten erhöll Kvinnoforum medel från Europeiska socialfonden för perioden 970317–980228. Regeringsanslagen har, enligt Kvinnoforum, använts till metodutveckling av dataverksamheten, vilken påbörjades i juli 1997. Kvinnoforum anser att det pedagogiska innehållet i *IT-Virtulina* förbättrades efter detta.⁷⁴ Kvinnoforum har haft för

---

⁷⁰ Örjan Brinkman vid seminarium på IFAU 000920.

⁷¹ Eftersom Kvinnoforums verksamhet inom allaktivitetshuset Xist riktar sig till flickor mellan 14 och 25 år, har det även förekommit att man tagit in 25-åriga deltagare (se Stiftelsen Kvinnoforum, 1998f).

⁷² Stiftelsen Kvinnoforum (1998b)

⁷³ Samtal med Jan Michelsson 000915.

⁷⁴ Samtal med Örjan Brinkman september 2000.

avsikt att dokumentera denna metodutveckling i en handbok⁷⁵, vilket dock ännu inte skett.

Förutom metodutveckling inom dataverksamhet och projektverksamhet skiljer sig, enligt Kvinnoforum, *IT-Virtulina* från AMV:s datortek i följande avseenden: deltagare utgörs endast av unga kvinnor; nyare programvara till datorerna och fast uppkoppling till Internet; under en period hade man dessutom en arbetsförmedlare som ägnade sig åt vägledning av deltagarna placerad i Kvinnoforums lokaler⁷⁶; datorteket var, avslutningsvis, länstäckande till skillnad från AMV:s datortek som drivs i samarbete med kommunerna.⁷⁷

4.2 Utvärderingsproblemet

Vid utvärdering av arbetsmarknadsprogram kan man i princip vara intresserad av två olika frågeställningar: (i) vad är effekten av att delta i det aktuella programmet jämfört med att inte delta i något program alls? (ii) vad är effekten av att delta i det aktuella programmet jämfört med att delta i ett annat program? I detta fall har vi valt att försöka besvara frågeställning (ii) eftersom en relativ jämförelse mellan två olika program är det lämpligaste utifrån den hypotes som ligger till grund för försöksverksamheten, d v s tanken att kvinnor diskrimineras i AMV:s ordinarie datorteksverksamhet, vilken både män och kvinnor kan delta i. Vi jämför därför ett datortek anpassat för kvinnor (*IT-Virtulina*) med andra datortek som inte är särskilt anpassade för kvinnor, för att se om *IT-Virtulina* förbättrar det relativa arbetsmarknadsutfallet. Vi uttalar oss således inte om vilket absolut värde datorteksdeltagande har för kvinnor.⁷⁸

Vid programutvärdering är selektion en viktig metodologisk fråga. Man kan inte utesluta att individer som väljer att vid en given tidpunkt delta i ett program skiljer sig systematiskt från dem som väljer att inte delta. Dessutom är det möjligt att individer som erbjuds att delta kan skilja sig från de som inte erbjuds att delta. Om grupperna skiljer sig åt avseende icke-observerbara egenskaper och om dessa är av betydelse för sannolikhet att få jobb påverkar detta

---

⁷⁵ Stiftelsen Kvinnoforum (1998b)

⁷⁶ Vägledningsarbetet torde alltså ha varit intensivare än vad som är normalt. Denna resurs finansierades genom anslaget från Europeiska Sociala Fonden.

⁷⁷ Samtal med Jan Michelsson 000915.

⁷⁸ Det kan noteras att eftersom datorteken normalt sett drivs av kommunerna och att deras arbets sättet sålunda inte kan vara standardiserat kan det mycket väl finnas heterogenitet inom kontrollgruppen avseende exempelvis arbetsmetoder och pedagogik.

jämförelsen. Det kan alltså vara komplicerat att mäta effekten av programdeltagande, jämfört med icke-programdeltagande, och att besvara frågeställning (i).

Finns det då inte selektionsproblem vid jämförelser av typen (ii)? Det kan det visst göra, men man kan tro att det är ett mindre problem eftersom de två alternativen i detta fall påminner om varandra. Utvärderaren slipper t ex problemet med att en individ väljer att inte delta i en åtgärd därför att hon har ”ett arbete på gång”.

4.3 Datamaterial

Undersökningens material består av uppgifter ur Ams händelsedatabas⁷⁹ (Händel) samt Ams databas för arbetslöshetsförsäkringsuppgifter (Akstat).

IFAU har fått en förteckning på deltagarna i *IT-Virtulina* under den aktuella perioden. Endast personer som har deltagit i projektet under minst 2 veckor⁸⁰ finns, enligt Kvinnoforum, med på listorna. Förteckningen upptar totalt 276 personer. Utöver detta har IFAU fått information om vilken kurs de har deltagit i och när detta skedde. För dessa personer har data hämtats från Ams Händelsedatabas. 256 av de 276 kvinnorna kunde i Händelsedatabasen identifieras som deltagare i *IT-Virtulina*. I de fall en individ enligt Händel har deltagit i flera datortek under perioden, har i första hand det datortek som identifierats som *IT-Virtulina* använts i analyserna.

Som jämförelsegrupp har vi valt deltagare i andra datortek i Stockholms län under samma period och data för dessa individer har också hämtats från Händelsedatabasen. Om en individ i jämförelsegruppen har deltagit i flera datortek, men inte i *IT-Virtulina*, har ett av dessa valts slumpmässigt.⁸¹

---

⁷⁹ Ams händelsedatabas innehåller registerdata för arbetssökande som är inskrivna vid arbetsförmedlingen, fr o m augusti 1991.

⁸⁰ Enligt Kvinnoforums egen redogörelse av projektverksamheten under perioden 970317-980228 har en stor andel av deltagarna, 80 av 185, ej fullföljt sitt deltagande (se Stiftelsen Kvinnoforum, 1998f). Cirka hälften av dessa, d v s 40 kvinnor, avbröt inom två veckor. Dessa finns alltså inte med i materialet.

⁸¹ Det är inte möjligt att i Händelsedatabasen identifiera vilka individer som deltagit i *IT-Virtulina* respektive i andra datortek, såvida man inte har kompletterande information. Deltagare i *IT-Virtulina* har därför identifierats i Händelsedatabasen med hjälp personnumret, samt uppgiften från Kvinnoforum om när personen har deltagit. Data för jämförelsegruppen har också hämtats från Händelsedatabasen. Jämförelsen är således inte beroende av kvaliteten på uppgifterna från Kvinnoforum. Enda undantaget från detta är naturligtvis de uppgifter som behövs för att identifiera deltagarna, d v s personnummer samt tidpunkt för påbörjat deltagande.

4.3.1 Jämförelse mellan ett urval av deltagare i AMV:s datortek och IT-Virtulina

I syfte att identifiera individeffekterna av att delta i *IT-Virtulina* ska vi, i enlighet med diskussion i *Avsnitt 4.2*, konstruera en jämförelsegrupp vars utfall kan tjäna som referens för hur *IT-Virtulinas* deltagare skulle ha klarat sig om de istället för att delta i *IT-Virtulina* deltagit i AMV:s datorteksverksamhet.

För att kunna göra jämförelsen på ett rättvisande sätt har vissa begränsningar gjorts i materialet. *Tabell 4.1* definierar de två grupper som skall jämföras. Av de 256 personer som identifierats som deltagare i *IT-Virtulina* har 209 valts ut för att jämföras med deltagare i AMV:s datortek.

Tabell 4.1 Antal deltagare i *IT-Virtulina* tillgängliga för analys, samt dito i kontrollgruppen, efter att successivt fler villkor adderats.

Kriterier som definierar grupper att jämföra	IT-Virtulina	AMV:s datortek
På deltagarlista från Kvinnoforum ⁸²	276	
..av vilka finns i Händelsedatabasen	269	
..av vilka deltagit i ett datortek enligt Händelsedatabasen	262	
..för vilka datorteket identifieras som IT-Virtulina ⁸³	256	
..av vilka, enligt Händelsedatabasen, deltagit minst 2 veckor ⁸⁴	244	
..varav i Stockholms län, kvinnor	240	7819
..av vilka är 20–24 år ⁸⁵ (att använda i analyserna)	209	1949

De båda grupperna som skall jämföras innehåller således kvinnor i åldern 20–24 år som, under två veckor eller mera, deltagit i ett datortek som startat 970101–981015. Alla deltagare är från Stockholms län. Urvalet till jämförelsegrupperna av deltagare i *IT-Virtulina* respektive AMV:s datortek, skiljer sig alltså inte åt. Men är den enda skillnaden mellan grupperna att de har deltagit i

⁸² Avser deltagare med startdatum: 970101–981015, d v s arbetsmarknadsprogrammet på Kvinnoforum. Det fanns 279 deltagare upptagna på listorna för denna period, men tre av dessa var uppförda två gånger. På deltagarlistorna fanns även deltagare i Kvinnoforums datortek 960422–961231, vilka dock inte beaktas för några analyser.

⁸³ Startdatum enligt Händel och Kvinnoforum skiljer sig maximalt 14 dagar.

⁸⁴ På deltagarlistor för *IT-Virtulina* finns bara personer som deltagit i minst två veckor. För att likställa kontrollgruppen med *IT-Virtulina* behövs detta villkor.

⁸⁵ Den 1/1 1998 infördes aktivitetsgaranti för personer mellan 20-24 år. Eftersom aktivitetsgarantin kan tänkas påverka flödet till arbete torde exkluderandet av personer över 24 år göra populationen mer homogen beträffande arbetsmarknadsutsikter.

olika datortek? I *Tabell 2* presenteras deskriptiv statistik för deltagarna i *IT-Virtulina* respektive AMV:s datortek.

Tabell 4.2. Jämförelse av deltagare i *IT-Virtulina* och AMV:s datortek (medelv).

Karaktäristika	IT-Virtulina	AMV:s datortek	Signifikant
Medborgarskap (% utländska)	9	17	Ja
Utbildning			Ja
% förgymnasial	13	23	
% gymnasial	80	73	
% högskola	7	4	
Arbetslöshetsförsäkring enligt Händel			Nej
% a-kassa	39	34	
% grundbelopp/KAS	19	19	
% ej försäkrad	42	47	
Tidsperiod (% 1997)	62	69	Ja
Ålder	22.0	21.9	Nej
Arbetshandikapp (%)	0	2.7	Ja
Önskad arbetstid (% deltid)	3.8	2.9	Nej
Kommun (% Stockholm kommun)	91	34	Ja
Antal dagar i datortek ⁸⁶	77	72	Ja
Sökt yrke ⁸⁷ (% med yrke)	99.5	97.8	Nej
Utbildning i sökt yrke (%)	36	39	Nej
Erfarenhet i sökt yrke			Nej
% ingen erfarenhet	36	40	
% någon erfarenhet	56	50	
% stor erfarenhet	8	10	
Tidigare arbetsmarknadsutbildning (%)	7.7	11.5	Nej
Dagar i tidigare arbetsmarknadsprogram	87	111	Ja
Dagar i öppen arbetslöshet	305	321	Nej
Månadslön före deltagande ⁸⁸	12 757	11 890	Ja
Dagpenning	361	335	Ja

⁸⁶ På grund av förekomsten av ett antal orimliga värden har endast observationer kortare än 110 dagar beaktats vid beräkningarna i tabellen.

⁸⁷ Uppgifter om sökt yrke, samt erfarenhet och utbildning i detta, avser det yrke man i första hand söker arbete inom.

⁸⁸ Exklusive orimliga värden, lön mindre än 1 000 kronor eller högre än 40 000. Om personen under de tre månader som föregår deltagandet i datortek har erhållit någon utbetalning från a-kassan, presenteras den beslutade dagpeng/uppgivna lön som ligger till grund för den senaste av dessa utbetalningar. Vissa individer saknar data.

Av *Tabell 2* framgår att deltagarna i *IT-Virtulina* i flera avseenden skiljer sig från deltagarna i övriga datortek, samt att vissa av dessa skillnader är signifikanta⁸⁹. *IT-Virtulina* har tagit emot signifikant färre utländska medborgare och arbetshandikappade än AMV:s datortek. Man har också tagit emot fler personer från Stockholms kommun. Deltagarna i *IT-Virtulina* har också i genomsnitt högre utbildning, inkomst och dagpenning jämfört med deltagare i AMV:s datortek och de har i mindre utsträckning deltagit i arbetsmarknadsprogram redan tidigare. *IT-Virtulina* hade också förhållandevis fler deltagare under 1998 än under 1997. Det finns alltså statistiskt signifikanta skillnader i individkaraktäristika mellan deltagarna i *IT-Virtulina* respektive AMV:s datorteksverksamhet. Deltagarna i *IT-Virtulina* karaktäriseras i något högre utsträckning än deltagarna i AMV:s datorteksverksamhet av egenskaper som kan tros öka sannolikheten att erhålla anställning.

4.4 Metod⁹⁰

I detta kapitel beskrivs målvariabel, definitioner samt den statistiska analysmodell som används i utvärderingen.

4.4.1 Definitioner

I effektutvärderingen har följande grundläggande definitioner gjorts: utfallet definieras av deltagarnas arbetsmarknadsstatus sex månader efter *påbörjat* datortek. För dem som har fullföljt sitt deltagande i datorteket ligger mättillfället således ca tre månader efter åtgärdens slutpunkt. Genom att definiera analysstidpunkten utifrån påbörjat datortek likställs händelser (t ex att få jobb) som inträffar under pågående datortek med händelser som inträffar efter avslutat datortek. Skillnader mellan jämförda program beträffande eventuella inläsnings-effekter⁹¹ påverkar därmed också utfallet.

Individer som i Händel ”avaktualiserats av okänd orsak” exkluderas i analyserna.⁹² Detta medför att det absoluta utfallet för de jämförda datorteken påver-

---

⁸⁹ Signifikant definieras av p-värde mindre än 0.05.

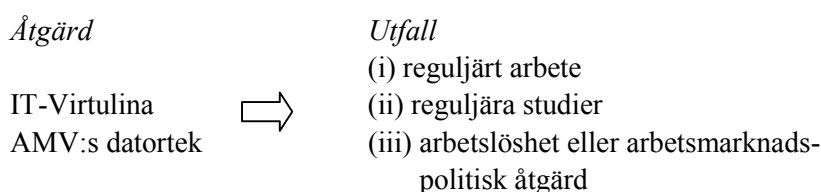
⁹⁰ Detta avsnitt är delvis tekniskt till sin natur. Läsaren kan utan att förlora förståelse före sammanhanget avstå från att läsa avsnitt 4.4.

⁹¹ Det vill säga lägre sannolikhet att erhålla arbete under programperioden, vilket exempelvis kan bero på en lägre sökintensitet, se exempelvis Edin & Holmlund (1991) och Ackum Agell (1996).

⁹² Eftersom denna utvärdering avser en jämförelse mellan två projekt, vilka uppvisar lika stor andel deltagare avaktualiserade ”av okänd orsak”, torde det inte påverka resultaten.

kas; Bring & Carling visar att ungefär hälften av de individer som avaktualiseras ”av okänd orsak” i Händelsedatabasen i själva verket har erhållit arbete.⁹³

Målvariabel i analysen är att deltagarna ska erhålla ett reguljärt arbete eller påbörja reguljära studier. Vi tänker oss således två goda ”utfall” av deltagande i datortek: reguljärt arbete och reguljära studier⁹⁴. Alternativet till dessa båda utfall är att kvarstå i arbetslöshet eller att delta i ett arbetsmarknadsprogram (till).

Figur 4.1 Utfall av deltagande i AMV:s datortek/*IT-Virtulina*

4.4.2 Statistisk metod

De två positiva utfallen Studier och Arbete är båda av typen ”ja eller nej”, man har fått eller inte fått ett reguljärt arbete, man har påbörjat eller inte påbörjat reguljära studier. Det här är alltså en situation där individen efter datortek/*IT-Virtulina* går vidare till ett av tre olika utfall. En multinomial logistisk regressions modell⁹⁵ används i analysen. I regressionsmodellen försöker vi att inkludera alla de faktorer (variabler) som påverkar individens sannolikhet för ett positivt utfall, såsom olika individkaraktäristika. Detta innebär att variationen i effekt mellan individer ”separeras” i sådant som beror på dessas karaktäristika och sådant som beror på åtgärden som sådan. Det effekttestimat vi framförlallt är intresserade av är alltså effekten av att delta i *IT-Virtulina* relativt att delta i

⁹³ Bring & Carling (1998)

⁹⁴ En av de effekter av datorteken som ska studeras är alltså i vilken utsträckning deltagarna stimuleras att börja studera. I Händelsedatabasen kan man följa hur individer avaktualiseras från arbetsförmedlingen för att påbörja studier. Det som mäts är således att man före en viss tidpunkt har påbörjat studier, inte om man vid tidpunkten faktiskt bedriver studier. I denna kortsiktiga analys utgör detta ett marginellt problem.

⁹⁵ Utfallen är inte naturligt rangordnade och utfallet fångas därför bäst i en multinomial logistisk regressions modell. Ett av utfallen väljs som referenskategori. I skattningarna, vilka återfinns i *Tabell 2 och 3 i Bilaga 1* utgör arbetslöshet/programdeltagande referenskategori, vilket också är det naturliga i denna utvärdering. Den aktuella modellen innebär att vi i analyserna inte kontrollerar för selektion avseende icke observerbara variabler. Modellen beskrivs exempelvis i Green (1993) samt Hosmer & Lemeshow (1989).

AMV:s datortek, varvid skillnad som beror på att dessa har haft olika typer av deltagare elimineras.

4.4.3 Modellspecificering

Den specificerade modellen skall söka inkludera all tillgänglig information som kan vara av betydelse för utfallet, d v s de variabler som speglar datortekdeltagarnas förutsättningar att nå resultat. Med resultat menas, enligt tidigare definition, att få ett reguljärt arbete eller att påbörja reguljära studier. Vilka kategorier av deltagare som har bättre förutsättningar än andra är svårt att veta a priori. Förutsättningar att tillgodogöra sig kunskaper inom ett datortek, kan göra individen mera anställningsbar och därigenom påverka sannolikheten att erhålla anställning. Det är också möjligt att egenskaper som vanligtvis innebär svårigheter på arbetsmarknaden, gör så även i detta fall. Detta gäller exempelvis utländska medborgare, arbetshandikappade och lågutbildade. Andra variabler som kan påverka möjligheterna är de som mäter huruvida individen har en yrkesutbildning och/eller yrkeserfarenhet, eftersom detta kan öka individens anställningsbarhet. Ytterligare en omständighet att beakta är tidpunkten för deltagande i datortek. Under den aktuella perioden skedde en förbättring av arbetsmarknadsläget, vilket även för den aktuella gruppen av datortekdeltagare bör ha inneburit större sannolikhet att erhålla ett reguljärt arbete mot slutet av tidsperioden. Variabel för tid i arbetslöshet inkluderas i modellen för att fånga upp eventuell stigmatiserande effekt av arbetslöshet. Tidigare deltagande i arbetsmarknadsprogram inkluderas för att mäta den kvarvarande effekten vid analys-tidpunkten av dessa utbildnings- och praktikåtgärder. Variabler från individens handlingsplan inkluderas för att dessa i flera avseenden utgör bedömningar av den arbetssökandes kompetens.

4.5 Resultat

Innan vi presenterar resultatet av analysen kan det vara värt att reflektera något över tolkningen av utfallet. Vad innebär det *om* deltagande i *IT-Virtulina* resulterar i ett bättre utfall än deltagande i AMV:s ordinarie datorteksverksamhet? Rent allmänt kan man då säga att *IT-Virtulina* utgör ett bättre alternativ för kvinnor. Men det innebär inte nödvändigtvis att den hypotes som ligger till grund för försöksverksamheten är riktig. Kvinnoforum kan helt enkelt vara en bättre utbildningsanordnare, oberoende av om det förekommer diskriminering eller inte, och därför nå bättre resultat. Det är dock mer sannolikt att *IT-*

Virtulina når ett bättre resultat än AMV:s datortek, om det faktiskt är så att kvinnor missgynnas i AMV:s datorteksverksamhet.

4.5.1 Deskriptiv analys

I *Tabell 4.3* presenteras deskriptiv statistik över utfallet: arbete, studier, arbetslöshet eller deltagande i arbetsmarknadsprogram, sex månader efter påbörjat datortek.

Tabell 4.3 Arbetsmarknadsstatus sex månader efter påbörjat datortek

Status ⁹⁶	IT-Virtulina (%)	AMV:s datortek (%)
Arbete	38	36
Studier	14	13
Arbetslös	29	33
Arbetsmarknadsprogram	19	19

Andelen i arbete sex månader efter *IT-Virtulinas* start är alltså 38 procent, för AMV:s datortek är motsvarande andel 36 procent. Andelen som gått vidare från *IT-Virtulina* till reguljär utbildning uppgår till 14 procent, motsvarande andel för AMV:s datortek uppgår till 13 procent. *IT-Virtulina* uppvisar således marginellt bättre resultat än AMV:s datortek då ingen hänsyn tas till de skillnader i individkaraktäristika som existerar mellan de båda jämförelsegrupperna. Att en något högre andel av deltagarna i *IT-Virtulina* än i AMV:s datortek gick vidare till reguljärt arbete eller studier behöver inte innebära att effekten av att delta i *IT-Virtulina* var bättre än att delta i AMV:s datortek, det kan nämligen vara ett resultat av att deltagarna i *IT-Virtulina* generellt hade bättre förutsättningar än deltagarna i AMV:s datortek.

4.5.2 Ekonometrisk analys

Med en ekonometrisk analys kontrollerar vi för observerbara skillnader i individkaraktäristika som kan snedvrider resultatet i *Tabell 4.3*. I *Bilaga 1* redovisas resultatet av vår skattning av individeffekterna.⁹⁷ Modellen ger en mer korrekt

⁹⁶ Procenttalen baseras på 172 individer för *IT-Virtulina*, samt 1591 observationer för Ams datortek. 37 av 209 individer i *IT-Virtulina* har exkluderats p g a arbetsmarknadsstatus ”Annan”, se föregående fotnot. För Ams datortek har på samma sätt 358 av 1949 individer exkluderats.

⁹⁷ För alternativa estimationsmetoder: se Heckman, Lalonde och Smith (1999), kapitel 31, eller för en analys av svenska data med olika olika estimationsförfaranden, se Regnér (1997).

uppskattning av relativa individeffekten för de jämförda datorteken än de resultat som återfinns i *Tabell 4.3*. Vad avser individeffekten av att delta i *IT-Virtulina* jämfört med AMV:s datortek finns det, som framgår av *Tabell 4.4*, ingen statistiskt säkerställd skillnad, varken avseende att påbörja en reguljär utbildning eller att erhålla ett reguljärt arbete.⁹⁸

Vilken påverkan olika individkaraktäristika har på utfallet kan också vara av intresse, trots att det primära syftet med analysen inte var att undersöka detta. Resultaten indikerar bl a att arbetshandikappade och utländska medborgare har en lägre sannolikhet att erhålla en reguljär anställning, relativt att vara arbetslösa eller delta i arbetsmarknadsprogram. För utländska medborgare är sannolikheten cirka 60 procent lägre än för icke utländska medborgare. Utbildning och erfarenheten i det yrke man söker arbete inom visar sig också ha betydelse; sannolikheten att erhålla en reguljär anställning är större om man har utbildning och/eller erfarenhet i yrket. Vidare är sannolikheten att erhålla en anställning högre för individer som påbörjade ett datortek under 1998 jämfört med 1997, vilket beror på ett förbättrat konjunkturläge. Dessa resultat avser både AMV:s datortek och *IT-Virtulina*.

Rörande sannolikheten att påbörja en reguljär utbildning finner vi bl a att personer som uppbär a-kassa har ungefär 35 procent lägre sannolikhet att gå vidare till reguljär utbildning, relativt att vara arbetslösa eller att delta i arbetsmarknadsprogram, än personer som saknar arbetslöshetsförsäkring. De arbetshandikappade deltagarna påbörjar också i mindre utsträckning än övriga en reguljär utbildning. Däremot påbörjar individer som saknar utbildning i sitt yrke en reguljär utbildning i ungefär dubbelt så stor omfattning som de som redan har utbildning i yrket. Resultaten sammanfattas i *Tabell 4.4*.

---

⁹⁸ Noteras bör också att programmet *IT-Virtulina* kan ha förändrats under utvärderingsperioden. Kvinnoforum erhöll medel för metodutveckling under 1997 och 1998. Det arbetssätt som fungerade bäst bör ha använts i slutet av denna period, i analysen skattas dock den genomsnittliga effekten under perioden. Även det faktum att *IT-Virtulina* under del av perioden även erhöll medel från Europeiska Socialfonden kan ha påverkat programmets innehåll på liknande sätt.

Tabell 4.4 Sammanställning av faktorer vilka signifikant ökar eller minskar sannolikheten att erhålla reguljärt arbete, respektive påbörja reguljära studier.

Påverkan på	Effekt	Faktorer
..att erhålla arbete	Ej signifikant	IT-Virtulina vs AMV:s datortek
	Ökar sannolikhet	1. Deltagande under 1998 vs 1997 2. Tidigare programdeltagande ⁹⁹ 3. Utbildning i sökt yrke 4. Erfarenhet i sökt yrke
	Minskar sannolikhet	1. Utländskt medborgarskap 2. Arbetshandikapp 3. Lång arbetslöshetstid
..att påbörja studier	Ej signifikant	IT-Virtulina vs AMV:s datortek
	Ökar sannolikhet	1. Ålder, 23-24 vs 20-22 år 2. Deltidssökande 3. Har handlingsplan 4. Saknar utbildning i sökt yrke
	Minskar sannolikhet	1. Arbetshandikapp 2. Berättigad till a-kasseersättning

5 Har Kvinnoforum tagit hänsyn till tidigare framförda synpunkter?

Har Kvinnoforum, i sin verksamhet, tagit hänsyn till tidigare framförda synpunkter avseende bristfällig dokumentation och potentiell konkurrensnedvridning? I IFAU:s tidigare utvärdering, *Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram, Forskningsrapport 1999:1*, konstaterades att dokumentationen omöjliggjorde en reell utvärdering samt att konkurrensförhållandet avseende projektet Utbildningspaketen var oklart. Har Kvinnoforum, i sin verksamhet, tagit hänsyn till dessa synpunkter?

⁹⁹ Våra data tillåter emellertid inte något allmänt uttalande om värdet av arbetsmarknadsprogram, framförallt beroende på att vi inte studerar effekten från start av detta program, utan endast från start av de jämförda datorteken. Effekten varierar vidare med deltagandetiden i dessa program.

5.1 Dokumentation

I IFAU:s rapport, *Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram, Forskningsrapport 1999:1*, konstaterades att bristen på en säkerställd dokumentation ledde till att det inte gick att besvara (i) huruvida Kvinnoforum nått de angivna målgrupperna, (ii) hur utfallet ser ut i förhållande till Kvinnoforums projektplaner samt (iii) vilka projektens individeffekter var. I rapporten konstaterades att verksamhet, som finansieras med statliga medel, bör bedrivas på ett sätt som möjliggör utvärderingar av fristående part. Den information, som måste dokumenteras för att möjliggöra utvärderingar, listades i rapporten; (i) tydliga projektbeskrivningar med målformulering, tidsplan, budget samt eventuella uppgifter om samverkanspartner och extern finansiär, (ii) deltagarlistor med namn, adress, telefonnummer, personnummer samt individens deltagartid (d v s start- och slutdatum för projektdeltagandet) samt (iii) kostnadsredovisning på objektsform.

Av *Tabell 3.10* (s 37–38) framgår att flertalet projekt i dagsläget har, mer eller mindre tydliga, projektbeskrivningar med målformulering, tidsplan, budget samt eventuella uppgifter om samverkanspartners och extern finansiär. Projektbeskrivningarna har blivit tydligare och i ansökan för verksamhetsåret 2000 finns konsekventa projektbeskrivningar med grundidé, status och målsättningar för samtliga projekt.

Fem av de 19 projekt som Kvinnoforum bedrivit inom arbetsmarknadsprogrammet har inte nått genomförandefasen och för dessa finns av naturliga skäl inga deltagarlistor. För resterande 14 projekt finns deltagarlistor för sex. I samtliga fall, utom projekten *Pippi & Annika* och *IT-Virtulina*, saknas personnummer, vilket försvårar kvantitativa analyser av projektens individeffekter; även det låga deltagarantalet (i samtliga projekt utom *IT-Virtulina*) försvårar sådana analyser. Sammantaget medför detta att en statistisk analys av projektens individeffekter omöjliggörs.

I dagsläget budgeteras och redovisas samtliga projekt på objektsform. Trots detta uppstår problem avseende kostnadsredovisningen. Vissa projekt har/har haft externa finansiärer och av kostnadsredovisningen framgår inte vilka dessa är och inte heller hur mycket de har bidragit med. För att förstå Kvinnoforums verksamhet behövs en redovisning av den totala kostnads- och anslagsbilden. De projekt som i dagsläget har/har haft externa finansiärer är *Ensamstående mammor*, *Invandrarkvinnor*, *IT-Virtulina*, *Xist-tjejjgymnasium*, *Entreprenörsutbildning*, *Hemtjänstföretagen* och *Missbrukande kvinnors arbetsmarknad*. Projekten *Webbsidan*, *Pippi & Annika*, *Young Entrepreneurs in Europe*, *Gård-*

stens bostadsområde samt de två porträttstudierna har helt finansierats av de statliga anslag som Kvinnoforum erhållit. Även projekten *Arbetsmarknadsutveckling i Jokkmokk*, *Växthus för kvinnliga företagare* samt *Kontorsyrkesgrupperna* har hittills finansierats helt av Kvinnoforum men för verksamheten i Jokkmokk söks EU-medel, för växthusprojektet söks finansiering från Nutek och vad avser *Kontorsyrkesgrupperna* förväntar sig Kvinnoforum delvis kommer att finansieras av TCO.

Kvinnoforum har beviljats medel för att bedriva metodutveckling; det borde vara självklart att denna metodutveckling dokumenteras och kommer andra aktörer till del. Metodutvecklingen måste således dokumenteras fortlöpande och (efter utvärdering och kritisk analys) sammanställas i en slutgiltig dokumentation. Enligt Kvinnoforum sker det en skriftlig sammanfattning av projektet månadsvis¹⁰⁰. De få sammanfattningar som har kommit IFAU tillhanda har dock varit mycket bristfälliga. I dagsläget är en stor del av verksamheten inte dokumenterad och i flera fall är det bara projektledarna som har kunskap om utvecklingen inom respektive projekt. Detta försvårar inte bara möjligheten att utvärdera – kvantitativt och kvalitativt – verksamheten, utan ökar även risken att erfarenheterna går förlorade och att avkastningen – i termer av ökad kunskap om alternativa metoder för utsatta grupper – av investerade medel därmed reduceras.

Sammanfattningsvis kan vi således konstatera att Kvinnoforum, i sin verksamhet, har tagit hänsyn till synpunkten avseende bristfällig dokumentation vad avser projektbeskrivningar och kostnadsredovisning, men att deltagarna fortfarande inte dokumenteras på ett tillfredställande sätt. Avseende de projekt som har externa finansiärer efterlyses en redovisning av den totala kostands- och anslagsbild. En mer fortlöpande dokumentation samt fullständiga deltagarlistor (med personnummer) underlättar framtida utvärderingar och reducerar risken för att erfarenheter går förlorade.

5.2 Konkurrenssnedvridning

I IFAU:s rapport, *Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram, Forskningsrapport 1999:1*, konstaterades också att regeringsanslagen potentiellt kan leda till konkurrenssnedvridning om Kvinnoforum säljer utbildningar, inom ramen för projektet *Utbildningspaketen*, via det helägda kunskapsföretaget Qlara Mana-

---

¹⁰⁰ Telefonsamtal med Anna Tengqvist 000807.

gement AB. Konkurrenssnedvridningen uppkommer eftersom anslagen från departementet bekostat produktionen och marknadsföringen av utbildningspaketet. IFAU ansåg att projektet som sådant var relevant, då dess syfte var att sprida Kvinnoforums erfarenheter vidare, men att Kvinnoforum borde sprida sina erfarenheter utan att ta betalt för det. Fyra utbildningspaket har producerats, samtliga med projektet *Ensamstående mammor* som grund. Projektet avslutades då det 1999 inte fick fortsatt finansiering och sedan dess har inte någon liknande verksamhet bedrivits. *Utbildningspaketet* marknadsfördes via generella informationsträffar, men såldes – enligt Kvinnoforum – aldrig då detta förfarande kritiserats¹⁰¹. Kvinnoforum har därmed inte sålt sina erfarenheter utan söker nu finansiering för att bekosta all erfarenhetsspridning; en annan möjlighet skulle vara att Kvinnoforum sålde metodhandböcker till självkostnadspris.

Vad avser det planerade samarbetet med McDonalds inom projektet *Xist-tjejgymnasium* tillkommer dock nya problem: att ett privat företag erbjuder gratis arbetskraft innebär en uppenbar risk för Konkurrenssnedvridning; att samarbetet dessutom sannolikt leder till undanträngning av reguljär sysselsättning utgör en ytterligare en komplikation.

6 Sammanfattande diskussion

Den här studien utgör en uppföljning och utvärdering av Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram. I *Avsnitt 2* beskrevs Kvinnoforums verksamhet och de olika projekten inom arbetsmarknadsprogrammet. Denna beskrivning kan tyckas trivial, men då arbetet påbörjats insåg vi att detta var en nödvändighet för att förstå Kvinnoforums verksamhet; existerande beskrivningar var så bristfälliga att det för en utomstående var näst intill omöjligt att med utgångspunkt från Kvinnoforums material förstå vad projekten de facto inkluderar och innebär. En stor del av tiden har därför gått åt till att kartlägga Kvinnoforums verksamhet. I *Avsnitt 3* analyserades verksamheten och i *Avsnitt 4* utvärderades projektet *IT-Virtulina*. Huruvida Kvinnoforum har tagit hänsyn till tidigare framförda synpunkter avseende dokumentation och Konkurrenssnedvridning beskrevs i *Avsnitt 5* och i detta avsnitt sammanfattas rapporten.

---

¹⁰¹ Telefonsamtal med Anna Tengqvist 000807.

I *Avsnitt 3* diskuteras metodutveckling, utvärderingar samt arbetsmarknadsprogrammets målgrupp. Avseende metodutveckling bör denna inkludera åtminstone fyra olika delar – idéutveckling, försöksverksamhet (genomförandefas), intern utvärdering och dokumentation. Av sammanlagt 17 olika projekt avslutades ett utan att ha nått genomförandefasen och fyra projekt befinner sig fortfarande (000630) på idéstadiet. Fyra projekt har varken föregåtts av metodutveckling eller försöksverksamhet och kan därmed knappt sägas utgöra metodutveckling. Enbart två projekt har resulterat i metodhandböcker. Två projekt har avslutats utan någon dokumentation. Resterande fyra projekt befinner sig i genomförandefasen. IFAU vill dessutom påpeka att metodutveckling måste inkludera ett moment där idé och försöksverksamhet utsätts för kritisk granskning av anordnarna själva; sådana utvärderingar sker inte i tillräcklig omfattning i dagsläget och IFAU skulle välkomna ett krav på sådana utvärderingar i det fall regeringen har för avsikt att bevilja Kvinnoforum ytterligare anslag. Detaljerade tidsramar (inom vilka allt från probleminventering till erfarenhets-spridning ska ske) skulle underlätta framtida anslagsbeslut och reducera risken för att projekten avslutas utan tillfredsställande dokumentation. Vad avser Kvinnoforums målgrupp har det skett en tydlig förändring sedan 1997; i dagsläget har fyra av 17 projekt målgrupper som inkluderar både kvinnor och män varav ett projekt vänder sig enbart till män. Kvinnoforums ursprungliga syfte tycks således ha reviderats med avseende på målgrupp.

Vid genomgången av projektet *IT-Virtulina* i *Avsnitt 4* finner vi att deltagarna i *IT-Virtulina* på flera sätt skiljer sig från deltagarna i andra datortek i samma region: Kvinnoforums deltagare har, i högre utsträckning än jämförelsegruppen, egenskaper som ökar sannolikheten att erhålla ett (reguljärt) arbete. I genomsnitt var det också något fler deltagare som övergick till reguljärt arbete efter deltagande i *IT-Virtulina* än efter deltagande i andra datortek. Då hänsyn tas till att deltagarnas (observerbara) individegenskaper genomsnittligt sett är olika finner vi att denna skillnad i utfall elimineras. Detta innebär att Kvinnoforums datortek varken ger ett bättre eller sämre resultat än andra datortek, allt annat lika.

Har Kvinnoforum tagit hänsyn till de synpunkter IFAU framförde i rapporten *Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram, Forskningsrapport 1999:1*? Synpunkterna avsåg, i princip, två områden: dokumentation och konkurrensnedvridning. Denna fråga behandlas i *Avsnitt 5*, och genomgången visar att behovet av en förbättrad dokumentation avseende både deltagare och den fortlöpande verksamheten fortfarande är mycket stort: två projekt saknar fortfarande

deltagarlistor och endast två projekt har deltagarlistor som inkluderar personnummer. Dessutom krävs tillgång till start- och slutdatum för åtgärdsdeltagandet – inte bara tid i åtgärd – för kvantitativa utvärderingar av projektens individeffekter. Även erfarenhetsspridningen bör dokumenteras. Kvinnoforum skulle, genom att själva dokumentera vilka personer som gör studiebesök och/eller deltar i Kvinnoforums seminarier och konferenser, sannolikt förbättra både sin egen kunskap om detta och verifiera denna verksamhet. Vad avser möjligheten att utvärdera verksamheten kvantitativt utgör även det låga deltagarantalet (i samtliga projekt utom *IT-Virtulina*) ett problem; deltagarantalet är så lågt att de statistiska metoder som utgör grunden för kvantitativa analyser inte kan tillämpas; ett större deltagarantal utgör dessutom en förutsättning för att erfarenheterna och resultaten från försöksverksamheten ska vara generaliserbara till annan verksamhet och andra individer. Om Kvinnoforum beviljas fortsatt finansiering för metodutveckling inom arbetsmarknadsprogrammet efterlyser IFAU även en dokumentation av rekryteringsförfarandet till de olika projekten, eftersom detta utgör viktig information vid en utvärdering av verksamheten.

De potentiella konkurrensnedvridningseffekterna av projektet Utbildningspaketen kvarstår däremot inte i dagsläget; projektet har avslutats och metodhandböcker säljs inte längre av Kvinnoforum. Om detta påverkar erfarenhetsspridningen negativt efterlyser IFAU en diskussion avseende försäljning (av metodhandböcker) till självkostnadspris. Vad avser det planerade samarbetet mellan Kvinnoforum och McDonalds är vi tveksamma. Orsaken är att detta samarbete kan leda till både konkurrensnedvridning och undanträngning av reguljär sysselsättning.

Sannolikt skulle resultaten av Kvinnoforums verksamhet kunna förbättras om verksamhet och resurser fokuserades på ett mindre antal projekt vilka de facto avslutades genom en tillfredsställande dokumentation. Resultatet – inte antalet idéer eller ens försöksverksamheter – är, i slutänden, avgörande för betydelsen av Kvinnoforums verksamhet. Genom att centrera verksamheten kring ett fåtal projekt möjliggörs dessutom ett större deltagarantal i försöksverksamheterna; detta skulle öka möjligheterna att genomföra kvantitativa utvärderingar.

Avseende kostnadsredovisning efterlyser IFAU redovisning av verksamhetens *totala* kostnads- och anslagsbild; vi vet inte med hur mycket externa finansierare bidrar till Kvinnoforums verksamhet. Detta innebär att vi inte kan beräkna den relativa kostnaden per utbildningsplats i Kvinnoforums verksamhet, el-

ler hur mycket en metodhandbok kostar att producera. IFAU konstaterar också att kostnaderna för Kvinnoforums verksamhet i flera fall motsvarar sökta/beviljade anslag *trots* att Kvinnoforum inte genomfört det som anslagen avsåg.

Det är, avslutningsvis, inte uppenbart för IFAU att metodutveckling inom ramen för Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram uteslutande bör bekostas av Näringsdepartementet: projekten *Xist-tjejgymnasium*, *Entreprenörsutbildning* och *Hemtjänstföretagen* kan naturligtvis betraktas som förebyggande arbetsmarknadspolitiska åtgärder, men de bör också observeras att dessa projekt, genom att fånga upp socialt utsatta ungdomar och, förhoppningsvis, erbjuda dessa en meningsfull verksamhet, avlastar det reguljära skolsystemet. Övriga projekt kan, genom sin förebyggande verksamhet, eventuellt öka deltagarnas försörjningspotential och därigenom avlasta bidragssystemet. Mot denna bakgrund berör Kvinnoforums verksamhet även Utbildnings- och Socialdepartementen.

Referenslista

- Ackum Agell S (1996), "Arbetslösas sökaktivitet" i SOU 1996:34 AktivArbetsmarknadspolitik, expertbilaga till Arbetsmarknadspolitiska kommitténs betänkande, Fritzes, Stockholm.
- Bring J & K Carling (1998), Attrition and misclassification of dropouts in the analysis of unemployment duration, inlämnad för publicering i *Journal of Official Statistics*..
- Bäckström C & S Pädam (1998), *Uppföljning av Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram*, Inregia AB, Stockholm.
- Carling K & L Gustafson (1999), "Self-employment grants vs. Subsidized employment: Is there a difference in the re-unemployment risk?", Working Paper 1999:6, IFAU, Uppsala.
- Edin P-A & B Holmlund (1991), "Unemployment, Vacancies and Labour Market Programmes: Swedish Evidence", i F P Schioppa (red) *Mismatch and labour mobility*, Cambridge university press, Cambridge
- Green W H (1993), *Econometric analysis*, Macmillan (andra upplagan), New York.
- Gustavsson J (1999), "Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram", Forskningsrapport 1999:1, IFAU, Uppsala.
- Heckman JJ, RJ Lalonde och JA Smith (1999) "The Economics and econometrics of active Labour Market Programs" i *Handbook of Labour Economics*, editors OC Ashenfelter & D Caud, North Holland, Elsevier, New York.
- Hosmer D W & S Lemeshow (1989), *Applied logistic regression*, John Wiley & Sons, New York.
- Hässelby Stadsdelsförvaltning (1999), "Lika-projektet", Hässelby.
- Länsarbetsnämnden Stockholm (1998), "IT-Virtulina", Rapport, EU-kansliet, Sundbyberg.
- Mehlmann M (1999), "Economic Renewal – ett bygdeutvecklingsprogram", Fenixgruppen, Stockholm.
- Milling M (1999), "Växthusprojektet", Rapport, Kvinnoforum, Stockholm.

Qlara Motiv (1999), ”Nya grepp på arbetsmarknaden”, 1/99, Kvinnoforum, Stockholm.

Qlara Motiv (1999), ”Kvinnoforum 11 år”, 1/99, Kvinnoforum, Stockholm.

Regeringsbeslut (1997), A97/1625/A *Ansökan om medel för metodutveckling av program för arbetslösa kvinnor och kvinnor i riskzon för arbetslöshet.*

Regeringsbeslut (1998), A98/1519/A *Ansökan om medel för metodutveckling av program för arbetslösa kvinnor och kvinnor i riskzon för arbetslöshet.*

Regeringsbeslut (1999), N1999/6754/A *Ansökan om medel för metodutveckling av program för arbetslösa kvinnor och kvinnor i riskzon för arbetslöshet.*

Regeringsbeslut (2000a), N1999/11665/A *Ansökan om medel för metodutveckling av program för arbetslösa kvinnor och kvinnor i riskzon för arbetslöshet.*

Regeringsbeslut (2000b), Dnr N2000/4083/A *Utvärdering av Kvinnoforums verksamhet för att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden.*

Regnér H (1997), *Training at the Job and Training for a New Job: Two Swedish Studies*, doktorsavhandling, Institutet för social forskning, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (1997a), *Vägar till arbete för kvinnor: Metodutveckling av program för arbetslösa kvinnor och kvinnor i riskzon för arbetslöshet. Ansökan för perioden 970701-980630*, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (1998a), *Vägar till arbete för kvinnor: Ansökan om fortsatta medel för metodutveckling av program för arbetslösa kvinnor och kvinnor i riskzon för arbetslöshet. Ansökan för perioden 980701-990630*, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (1998b), *Vägar till arbete för kvinnor: Preliminär redovisning av medel för metodutveckling av program för arbetslösa kvinnor och kvinnor i riskzon för arbetslöshet. 970701-980630*, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (1998c), *Arbetsmarknadsprogrammet: Vägar till arbete för kvinnor, hösten -98 + våren -99. Verksamhetsplaner - årsbudget, halvårsperiodiserad, Delrapport/redovisning*, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (1998d), ”Xist - en alternativ gymnasieskola för flickor”, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (1998e), *Verksamhetsidé 1999*, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (1998f), Projektredovisning till Europeiska Socialfonden, Dnr AB 10.1-1485/96, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (1999a), *Vägar till arbete för kvinnor: Ansökan om fortsatta medel för metodutveckling av program för arbetslösa kvinnor och kvinnor i riskzon för arbetslöshet. Ansökan för perioden 990101-991231*, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (1999b), *Kompletterande underlag till Stiftelsen Kvinnoforums ansökan "Vägar till arbete för kvinnor". Kompletterande ansökan för perioden 990101-991231*, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (1999c), *Vägar till arbete för kvinnor: Ansökan om fortsatt medel för metodutveckling av program för att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden. Ansökan för perioden 000101-001231*, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (1999d), *Vägar till arbete för kvinnor: Redovisning av medel för metodutveckling av program för att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden, 990101-991231. Delrapport*, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (1999e), "Utbildningsprojekt på Hinseberg", Projektbeskrivning, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (2000a), *Verksamhetsberättelse 1999*, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (2000b), *Att se helheten: Erfarenheter från invandrarkvinnors arbetsmarknadsprojekt. Sammanfattning av Stiftelsen Kvinnoforums metoder och förhållningssätt i arbetet med invandrarkvinnor, med utgångspunkt i Lika-projektet*, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (2000c), *Afroditerna En rapport om ett arbetsmarknads- och metodutvecklingsprojekt med socialpedagogisk inriktning för målgruppen ensamstående mammor i bidragsberoende*, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (2000d), *Kompletterande information om Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram "Vägar till arbete för kvinnor". Kompletterande ansökan för perioden 000101-001231*, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (2000d), *Vägar till arbete för kvinnor: Redovisning av medel för metodutveckling av program för att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden, 990101-991231. Slutrapport*, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (2000e), "Förslag till Vårdentreprenörsutbildning", Projektbeskrivning, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (2000f), "Handelsprogrammet Kista Gymnasium", Kursplan, Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (2000g), "Manus till metodhandbok för TCO:s uppsökare", Stockholm.

Stiftelsen Kvinnoforum (2000h), "Arbetsmarknadsutveckling i Jokkmokk", Projektbeskrivning, Stockholm.

Wennerholm C J (1999), *Genderanalys av Gårdstensbostädernas arbetsmarknadssatsningar*, Kvinnoforum, Stockholm.

Muntliga källor:

Kvinnoforum:
Örjan Brinkman
Lotta Gusterman
Jan Michelsson
Anna Tengqvist

Övriga källor:

www.kvinnoforum.se

Bilaga 1

Skattning av individeffekter av deltagande i datortek

Vår multinominala logit modellen ges som:

$$(1) \Pr(y=\text{arbete})=e^{g^1(x)}/1+e^{g^1(x)}+e^{g^2(x)}$$

$$(2) \Pr(y=\text{studier})=e^{g^2(x)}/1+e^{g^1(x)}+e^{g^2(x)}$$

$$(3) \Pr(y=\text{arbetslös})=1/1+e^{g^1(x)}+e^{g^2(x)}$$

$$(4) \text{,där } g^m(x)=\beta_0^m+\beta_1^m x_1+ \dots + \beta_{24}^m x_{24}$$

Den förklarade variabeln (y) är arbetsmarknadsstatus sex månader efter påbörjat datorteket. Variabeln har tre utfall: erhållit arbete, påbörjat reguljära studier samt arbetslös eller i arbetsmarknadspolitisk åtgärd.¹⁰² De förklarande variablerna betecknas x_i och definieras i *Tabell 1*. I *Tabell 2* ges skattningen av $(\beta_0^1, \beta_1^1 \dots \beta_{24}^1)$ och i *Tabell 3* ges skattningen av $(\beta_0^2, \beta_1^2 \dots \beta_{24}^2)$. Såsom framgår av (1) beror sannolikheten att erhålla arbete inte enbart på $g^1(x)$ utan även på $g^2(x)$. Vidare kan man notera att från (1) och (3) fås att $\log(\Pr(y=\text{arbete})/\Pr(y=\text{arbetslös}))=g^1(x)$, d v s log-odds kvoten för arbete vs arbetslöshet ges av $g^1(x)$.

I *Tabell 1* presenteras definitioner av samtliga förklarande variabler som används i modellen.

---

¹⁰² Arbete definieras, med terminologi enligt Händelsedatabasen, som avaktualiserad av orsak 1–3 eller inskrivna på arbetsförmedlingen i sökandekategorierna 21, 22, 31 eller 41. Utbildning definieras som avaktualiserad av orsak 7 (Annan utbildning än AMU). Arbetslös eller i arbetsmarknadspolitisk åtgärd definieras som inskrivna på arbetsförmedlingen i sökandekategorierna 11, 12, 13, 14, 34, samt 42–82, eller avaktualiserade med orsak 9, d v s även inklusive arbete med stöd. ”Annan” definieras som avaktualiserad med orsak 5 eller 6, vilka exkluderas i enlighet med diskussion i avsnitt 4.4.1.

Tabell 1. Definition av variabler i modellen.

Variabel	Förklaring
1. Datortek	1=IT-Virtulina 0=AMV:s datortek
2. Medborgarskap	1=Ej svenskt medborgarskap 0=Svenskt medborgarskap
3. Utbildning1	1=Grundskola, förgymnasial
4. Utbildning2	1=Eftergymnasial 0=Gymnasial utbildning, variabel 3-4
5. Akassa1	1=KAS/grundbelopp ALFA-kassan
6. Akassa2	1=Försäkrad i a-kassa 0=Utförsäkrad, ej berättigad. Variabel 5-6
7. Ålder	1=23-24 år. 0=20-22 år
8. Arbetshandikapp	1=Arbetshandikapp 0=Ej arbetshandikapp
9. Önskad arbetstid	1=deltid 0=Önskad arbetstid är (i) heltid, eller (ii) hel- eller deltid
10. Kommun	1=Stockholm kommun 0=Övriga kommuner
11. Ej yrke	1=Sökt yrke ej specificerat, d v s ej identifierbart eller studerande 0=Sökt yrke specificerat
12. Ej erfarenhet i yrke	1=Ingen erfarenhet i yrke, i vilket man i första hand söker arbete.
13. Stor erfarenhet i yrke	1=Stor erfarenhet i yrke, i vilket man i första hand söker arbete. 0=Någon erfarenhet i yrke, i vilket man i första hand söker arbete.
14. Utbildning i sökt yrke	1=Utbildning i yrke inom vilket man i första hand söker arbete. 0=Ej utbildning i yrke inom vilket man i första hand söker arbete.
15. År	1=1998 0=1997
16. Utid	Antal månader i öppen arbetslöshet. ¹⁰³
17. Utidsq	Kvadraten på Utid ¹⁰⁴
18. Ptid	Antal månader i tidigare arbetsmarknadsprogram ¹⁰⁵

¹⁰³ Placering i sökandekategorierna: 11, 12, 13, 14, 34 under de senaste fyra åren.

¹⁰⁴ Eftersom effekten mycket väl kan vara icke-linjär inkluderas variabeln (tid i arbetslöshet)².

¹⁰⁵ Placering under de senaste fyra åren i sökandekategorierna: 42–82, d.v.s. även inklusive arbete med stöd.

19. Ptidsq	Kvadraten på Ptid ¹⁰⁶
20. Handlingsplan	1=har handlingsplan ¹⁰⁷ 0=Saknar handlingsplan vid start av datortek
21. Yrkesinriktning	1=behöver hjälp med att fastställa yrkesinriktning
22. Stärka kompetens	1=behöver hjälp med att stärka kompetens
23. Söka arbete	1=behöver hjälp med att söka arbete
24. Barbetssöke	1=något annat som begränsar arbetssökande 0=Behöver ej hjälp, fråga 21-24

I *Tabell 2-3* presenteras skattningen av den multinominala logistiska regressionsmodellen, där den relativa individeffekten av att delta i *IT-Virtulina* i förhållande till AMV:s datortek framgår.

¹⁰⁶ För att fånga upp icke-linjära samband – exempelvis avtagande marginalnytta av deltagande—inkluderas även faktorn (programtid)² i modellen

¹⁰⁷ Handlingsplan skall upprättas för arbetssökande som riskerar långtidsarbetslöshet. Variabeln skulle därför kunna fungera som ett mått på annars icke-observerad selektion.

Tabell 2. Skattning avseende att erhålla reguljärt arbete inom sex månader efter påbörjat program, multinominal logit modell. Standardfel inom parantes

Variabel	Parameterskattning		p-värde ¹⁰⁸	Oddsquot ¹⁰⁹
Intercept	0.186	(0.196)	0.343	
Datortek	0.020	(0.193)	0.918	1.02
Medborgarskap	-0.820	(0.169)	0.000	0.44
Utbildning1	-0.250	(0.155)	0.108	0.78
Utbildning2	0.365	(0.295)	0.216	1.44
Akassa1	0.120	(0.150)	0.423	1.12
Akassa2	-0.012	(0.133)	0.927	0.99
Ålder	0.176	(0.125)	0.159	1.19
Arbetshandikapp	-1.93	(0.626)	0.002	0.14
Önskad arbetstid	0.226	(0.336)	0.502	1.25
Kommun	-0.047	(0.121)	0.696	0.95
Ej yrke	-1.06	(0.571)	0.063	0.34
Ej erfarenhet i yrke	-0.348	(0.120)	0.004	0.71
Stor erfarenhet i yrke	0.418	(0.194)	0.031	1.52
Utbildning i sökt yrke	0.252	(0.119)	0.034	1.29
År	0.264	(0.128)	0.039	1.30
Utid	-0.086	(0.025)	0.001	0.92
Utidsq	0.002	(0.001)	0.026	1.002
Ptid	0.071	(0.029)	0.017	1.07
Ptidsq	-0.005	(0.002)	0.011	0.99
Handlingsplan	0.139	(0.144)	0.337	1.15
Yrkesinriktning	-0.022	(0.204)	0.915	0.98
Stärka kompetens	-0.078	(0.192)	0.685	0.93
Söka arbete	-0.133	(0.194)	0.491	0.87
Barbetsök	-0.341	(0.287)	0.234	0.71

¹⁰⁸ P-värdet anger sannolikheten för en större, eller lika stor, skillnad mellan grupperna som den faktiskt observerade, under antagandet skillnaden endast beror på slumpen. Exempelvis betyder p-värdet 0.01 att den observerade skillnaden mellan grupperna fås en gång på 100 genom slumpens påverkan när grupperna i en teoretisk mening är likadana.

¹⁰⁹ Oddsquot definieras som $\exp(\beta_i)$ och är ett mått på storleken på beroendet mellan den förklarande och förklarade variabeln. Exempelvis innebär oddsquoten 0.44 för variabeln Medborgarskap ovan att kvoten ”sannolikheten för arbete dividerat med sannolikheten för arbetslöshet” för utländska medborgare är 44 procent av motsvarande kvot för svenska medborgare. Något förklarande kan man således säga att sannolikheten att en utländsk medborgare får en anställning är 44 procent av motsvarande sannolikhet för en svenska medborgare, allt annat lika.

Tabell 3. Skattning avseende att påbörja reguljära studier inom sex månader efter påbörjat program, multinominal logit modell. Standardfel inom parantes

Variabelnamn	Parameterskattning	p-värde	oddskvot
Intercept	-0.861 (0.278)	0.002	
Datortek	-0.053 (0.270)	0.843	0.95
Medborgarskap	-0.258 (0.207)	0.212	0.77
Utbildning1	-0.048 (0.197)	0.807	0.95
Utbildning2	0.313 (0.395)	0.427	1.36
Akassa1	-0.159 (0.216)	0.460	0.85
Akassa2	-0.443 (0.192)	0.021	0.64
Ålder	0.808 (0.176)	<0.001	2.24
Arbetshandikapp	-1.82 (0.770)	0.018	0.16
Önskad arbetstid	0.779 (0.370)	0.035	2.18
Kommun	0.166 (0.168)	0.322	1.18
Ej yrke	-0.503 (0.584)	0.389	0.60
Ej erfarenhet yrke	-0.176 (0.169)	0.298	0.84
Stor erfarenhet i yrke	0.167 (0.289)	0.565	1.18
Utbildning i sökt yrke	-0.652 (0.186)	<0.001	0.52
År	-0.234 (0.181)	0.198	0.79
Utidsq	-0.070 (0.037)	0.059	0.93
Utidsq	0.001 (0.001)	0.626	1.00
Ptid	0.035 (0.043)	0.416	1.04
Ptid	-0.003 (0.003)	0.212	1.00
Handlingsplan	0.551 (0.204)	0.007	1.73
Yrkesinriktning	0.207 (0.270)	0.444	1.23
Stärka kompetens	-0.124 (0.263)	0.636	0.88
Söka arbete	-0.264 (0.264)	0.317	0.77
Barbetsök	0.298 (0.324)	0.359	1.34

Oddsquoten för ”datortek” uppgår (se *Tabell 2*) till 1.02, vilket innebär att den skattade effekten av deltagande i *IT-Virtulina* är ca 2 procent bättre än för jämförelsegruppen. Ett likelihood-ratio test av effekten 4 ger $p=0.92$. På samma sätt fås vid ett likelihood-ratio test av effekten av olika datortek i *Tabell 3*, $p=0.84$. Ett kombinerat likelihood-ratio test av om skillnaden i effekt mellan olika datortek är noll, i både *Tabell 2* och *3*, ger p-värdet 0.97. Variabeln är alltså varken signifikant för arbete eller studier, varför *IT-Virtulina* inte har

kunnat visas ha någon signifikant bättre eller sämre effekt än AMV:s datortek, vad avser att erhålla ett reguljärt arbete eller påbörja studier.¹¹⁰

Förklaringsgrad

Ett mått på modellens förklaringsgraden ges av likelihood ratio index ($1 - \ln L / \ln L_0$), vilket i detta fall är 6.5 procent. Den skattade modellen har alltså viss förklaringsgrad.

I *Tabell 4-5* beskrivs modellens förklaringsgrad med ytterligare en metod. Baserat på den skattade modellen (se *Tabell 2-3*) prediceras, för varje individ, sannolikheten för de tre utfallen: att få ett arbete, börja studera eller att vara arbetslös.¹¹¹ För individer vars skattade sannolikhet för exempelvis arbete är större än p_c definieras det predicerade utfallet som arbete. Vid ett godtyckligt valt värde på p_c ¹¹² erhåller vi således för varje individ ett predicerat utfall att jämföra med individens faktiska utfall.

Tabell 4. Antal personer predicerade till arbete, respektive till ej arbete (arbetslöshet samt studier) och observerat utfall.

		Predicerat		
		Y=1 (arbete)	Y=0 (ej arbete)	Totalt
Observerat	Y=1 (arbete)	313	319	632
	Y=0 (ej arbete)	319	812	1131
	Totalt	632	1131	1763

¹¹⁰ För att testa för heterogena effekter specificerades funktionen (4) i *Bilaga 1* enligt: $g^m(x) = \beta^m X + D\beta_k^m X$, där $\{D=1 \text{ om } IT\text{-Virtulina}, D=0 \text{ annars}\}$, varvid ett LR-test av hypotesen att $\beta_k^1 = \beta_k^2 = 0$, förkastades. Inga heterogena effekter för IT-Virtulina jämfört med AMV:s datortek kunde alltså påvisas.

¹¹¹ En mer komplett bild av modellens prediktionsförmåga skulle egentligen ges av ett försök att predicera samtliga utfall simultant. Man skall också hålla i minnet att kalkylerna ovan innebär att man "utvärderar" modellen på samma dataset som man har använt för att skatta densamma, vilket är en svaghet.

¹¹² p_c väljs ovan så att antalet individer som prediceras till studier respektive arbete skall överensstämma med det faktiska antalet med dessa utfall (632 respektive 224), därför väljs p_c till 0.4131 respektive 0.2061. När man istället för att välja ett godtyckligt p_c genererar p_c från en likformig fördelning i intervallet (0,1) fås 58% respektive 78% korrekt predicerade observationer. En mer komplett bild av modellens prediktionsförmåga skulle ges av att predicera samtliga utfall simultant.

Andel korrekt predicerade till arbete enligt *Tabell 4* beräknas således till: $313+812/1763=64$ procent.

Tabell 5. Antal personer predicerade till studier, respektive till ej studier (arbetslöshet samt arbete) och observerat utfall.

Observerat	Predicerat		Totalt
	Y=1 (studier)	Y=0 (ej studier)	
Y=1 (studier)	56	168	224
Y=0 (ej studier)	168	1371	1539
Totalt	224	1539	1763

Andel korrekt predicerade att övergå till studier, enligt *Tabell 5*, beräknas således till: $56+1371/1763= 92$ procent.

Slutsatsen av dessa uppgifter är att modellen förbättrar möjligheten att jämföra utfallen mellan datorteken och att modellen alltså bör användas till detta.

Tolkning av parameterestimater

Hur tolkar man då resultaten i *Tabell 2-3* i termer av sannolikhet att erhålla ett arbete eller att påbörja reguljära studier? Sannolikheten att erhålla ett arbete påverkas inte enbart av de skattade parametrarna i *Tabell 2*, utan även av parametrarna i *Tabell 3*. Det kan för tolkningen därför vara nyttigt att från modellen beräkna den förväntade (justerade) andelen personer i arbete, studier och arbetslöshet. Vi använder alltså modellen till att för alla observationer (=1763) beräkna sannolikheten att erhålla ett arbete, påbörja studier eller vara arbetslös/delta i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Vi beräknar den förväntade sannolikheten under antagande att (i) samtliga individer deltar i *IT-Virtulina*, (ii) samtliga individer deltar i AMV:s datortek. Det vi kallar ett justerat utfall för *IT-Virtulina* erhålls genom att summera de vid antagande (i) beräknade sannolikheterna över alla individer. På samma sätt erhålls det vi kallas ett justerat utfall för AMV:s datortek genom att summera de vid antagande (ii) erhållna sannolikheterna över samtliga individer. Resultaten av denna övning visar vad vi skulle ha observerat i de båda grupperna om vi hade haft samma deltagare i både *IT-Virtulina* och i AMV:s datortek, under förutsättning att datortekets effekt är i enlighet med den skattade multinominala logit modellen.

Tabell 6. Observerad arbetsmarknadsstatus efter sex månader, samt beräknad arbetsmarknadsstatus justerad för skillnader i deltagarnas karaktäristika.

Status	Observerat		Justerat	
	IT-Virtulina	AMV:s datortek	IT-Virtulina	AMV:s datortek
Arbete (%)	38	36	36	36
Utbildning (%)	14	13	12	13
Arbetslös eller i program (%)	48	51	52	51

Skillnaden mellan jämförelsegrupperna är mindre både vad avser sannolikheten att erhålla reguljärt arbete och övergå till reguljära studier, om man såsom beskrivits ovan tar hänsyn till skillnader mellan datorteken avseende deltagarnas karaktäristika.

Bilaga 2

IFAU:s uppdrag